24րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6675 | 19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1907 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ | 27 ՇՈՒԱԼ 1325 | 1 Janvier 1908 | 24me année № 6675

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղրշ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆրք.
» » » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 փարա

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՔԻՉ ՄԸ ՄԵՂՈՒԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

Հին և նոր դրութեանց տարբերութիւնը.— Երկու բորբին բազմակողմանի առաւելութիւնները.— Մեղրահան մեքենային կարեւորութիւնը.— Նոր դրութեամբ շինուած փեթակներ Պոլսոյ մէջ կը ծախուին արդէն.— Անուշահոտ և փափկահամ մեղր ունենալու միջոցները. — Փոքր Թղթակցութիւն։

Անցեալները հաւաբուծութիւնը առարկայ ըրած էինք «Եր» սիւնակներուն. այդ առթիւ ըսինք թէ այդ արհեստը կրնայ շահու աղբիւր մը ըլլալ, եթէ գիտական միջոցներով կիրարկուի և արուեստական բուծումը (ըէճահը սունը, élevage artificiel) ընդհանրանայ տակաւ։

Նոյն բանը կրնանք ըսել այսօր մեղուաբուծութեան համար ալ, որուն արտադրութիւնները՝ մեղր, մեղրամոմ, մեղրագինի, մեղրօղի, կարեւոր տեղ մը կը բռնեն առեւտուրի մէջ, մանաւանդ եւրոպական հրապարակներուն վրայ։ Մեղուաբուծութիւնն ալ այսօր, ճիշդ հաւաբուծութեան նման, պարզ արհեստ մը ըլլալէ աւելի, արուեստ մը դարձած է Եւրոպայի մէջ. աոր զարգացմանը ամէնէն աւելի սատարած են ֆրանսացի գեղջուկ երէցները, ինչպէս Աբբա Տէլէբին և Աբբա Սակօ, որոնք մէկ մէկ հեղինակութիւններ նկատուած են մեղու պահելու արուեստին մէջ, իրենց յօրինած գրքերուն և մանաւանդ հնարած կատարելագործեալ փեթակներուն շնորհիւ։

Մեղու պահելու արուեստը երկու դրութեամբ կարելի է ի գործ դնել. Նախ հին դրութիւնը կայ որ մինչեւ այսօր մեր մէջ ալ կը շարունակուի և կը գործածէ միմիայն մեզ ծանօթ փեթակները որոնք կը բաղկանան ճիւղերով հիւսուած կողովներէ, տախտակով և կամ սունկով շինուած այլ և այլ ձեւով սնտուկներէ. ասոնք հաստատուն փեթակ (սաբիթ ֆօվան, ruche fixe) կը կոչուին. ասոնց մէջ բնակութիւն հաստատած մեղուները ստիպուած են նախ մեզ ամէնուս ծանօթ՝ մեղրամոմէ երկողմանի բջիջաւոր կարկանդակներ (կիւմէճ, gâteaux) պատրաստել և վերջէն այդ երկողմանի բջիջները լեցնել մեղրով։

Փեթակին տէրը, տարին մէկ անգամ աչքէ կ'անցընէ զայն և երբ կը տեսնէ թէ բաւականաչափ մեղրով լեցուած են այդ կարկանդակները, դանակով մը կըտրելով դուրս կ'առնէ և մէջի մեղրը կերպով մը կը զատէ մեղրամոմէն։

Այս դրութեան մէջ մեղուաբուծին կրած վնասը միակողմանի չէ. Նախ այդ կարկանդակները վերցուցած պահուն մեղուներուն մէկ մասը կը փճանայ, որովհետեւ ստիպուած է ծծումբի զօրաւոր ծխում մը կատարել՝ մեղուները հեռացնելու համար. ասոր հետեւանքով մաս մը մեղուներ կ'օչնչանան բոլորովին, որով փեթակներուն բնակչութիւնը կը նուազի. միւս կողմէն՝ մնացած մեղուները հարկադրուած են նորէն մեղրամոմի կարկանդակներ շինել. որով թէ՛ ժամանակ կը վատնեն և թէ նիւթ կը սպառեն. գիտէ՞ք ինչ է սպառած նիւթերնին. մեղր։

Գերմանացի նշանաւոր մեղուաբոյծ Հիւպէրի կողմէ կատարուած փորձերէն և քննութիւններէն տեսնուած է որ, մէկ քիլօկրամ մեղրամոմ արտադրելու համար մեղուները 11 քիլօկրամ մեղր կը սպառեն ի զուր։

Մեղու պահելու արուեստին մէջ ընդունուած նոր դրութեան շնորհիւ, մեղուաբոյծը այդ երկու կարգի վնասներէն կրնայ զերծ մնալ. Նոր մեթոտով շինուած փեթակները, փոքրիկ քառանկիւն աբնիկներու ձեւը ունին. ասոնք ծածկուած են ամփոփարար երկու ճակատ ունեցող երդիքներով. ամբողջը շինուած է տախտակէ. այդ փոքրիկ տնիկներուն մէջ յարդարուած են ուղղաձիգ կերպով, տախտակի բարակ չերտերէ շինուած շըրջանակներ (չէրչիվէ, cadre), որոնք առհասարակ 43 հարիւրամէթր լայնութիւն և 27 հարիւրամէթր բարձրութիւն ունին։

Մասնաւոր պարզ մեքենայի մը միջոցաւ, մեղրամոմէ բարակ և բջիջաւոր կարկանդակներ կը շինեն, յար և նման մեղուներուն շինածին, և անոնցմէ մաս մը կտրելով այդ շրջանակներուն մէջ անկիւնը կը փակցնեն, հալած մեղրամոմով։ Տնակաձեւ այս փեթակներուն մէջ սովորաբար 12էն 14 շրջանակ կը գտնուի. փեթակին մէջ հաստատուած մեղուները՝ այդ սկսուած կարկանդակները առաջին անգամ կ'ամբողջացնեն. վերջէն կը սկսին զանոնք մեղրով լեցնել։

Մեղուաբոյծը տարուան մէջ որոշեալ ժամանակներ կ'այցելէ այդ փեթակները, բանալով անոնց երդիքները, որոնք կափարիչներու կամ գլխարկներու ձեւով հաստատուած են փեթակներու վրայ. երբ կը տեսնէ լեցուն փեթակները, զանոնք ուշադրութեամբ կը վերցնէ, անոնց վրայ գտնուած մեղուները վրձինով մը թափելով փեթակին մէջ. երդիքը կը գոցէ և վերցուցած լեցուն շրջանակները կը փոխադրէ մեքենայի մը մէջ որ կը կոչուի մեղրահան մեքենայ (պալ չըքարան մաքինա, app. mello-extracteur), աս գըլանաձեւ տակառի մը ձեւն ունի և հաստ թիթեղէ շինուած է, ուղղաձիգ առանցք մը ունի որ կրնայ շարժիլ մղիչով (fol, manivelle) մը. այդ առանցքին շուրջը հաստատուած են թելաւոր վանդակներ, որոնց մէջ կը զետեղեն մեղրով լեցուն շրջանակները, ուղղաձիգ կերպով։

Երբ մեքենին միջոցաւ առանցքը դառնայ իր վրայ, անոր թելաւոր վանդակին մէջ գտնուած շրջանակներուն մեղրը հեռդհետէ կը պարպուի, կեդրոնախոյս զօրութեան շնորհիւ. շրջանակներէն վազած մեղրը կը ժողվուի մեքենային յատակը, ուրկէ դուրս կը վազէ լայնկեկ ծորակի մը միջոցաւ. քիչ վերջը շրջանակները ամբողջովին պարպուած են արդէն. զանոնք ուշադրութեամբ կը հանեն և դարձեալ իրենց նախկին դիրքովը կը հաստատեն փեթակներու մէջ։

Ասկէ վերջը պատահելիքը դիւրաւ կրնայ գուշակել. մեղուները դարձեալ կը սկսին իրենց աշխատութեան, եթէ եղանակը յարմար երթայ, այսինքն շատ անձրեւոտ և ցուրտ չըլլայ, դաշտերն ալ ծաղիկներով զարդարուն ըլլան, քիչ ատենէն այդ շրջանակները կրկին կը լեցուին մեղրով. վերը բացատրուած գործողութիւնը նորէն կը կրկնուի։

Կը տեսնէ՞ք որքա՜ն պարզ է այդ նոր փեթակներու գործածութիւնը. արդի մեղուաբուծութեան մէջ անոնց շարժուն փեթակ անունը տուած են և այս դրութիւնն ալ կոչուած է շարժուն դրութիւն (ուսուլը կայրը սապիթէ, système mobiliste), մինչդեռ առջի նախնական դրութիւնը կը կոչուի հաստատուն դրութիւն (ուսուլը սապիթէ système fixiste)։

Նոր դրութեամբ շինուած փեթակներ Պոլսոյ մէջ ալ կը գտնուին հիմա. շատ սուղ բաներ չեն. 10—15 ոսկի ծախսելով, կարելի է երկու փեթակ և յարակից փոքր մեքենաները և ձեռքի գործիքները ճարել ամբողջովին. մարդ երբ մէկ հատ ունենայ այդ փեթակներէն, կրնայ անոնցմէ ուզածին չափ շինել, բաւական է որ ձեռքերը սղոց և ուրագ գործածելու քիչ շատ վարժ ըլլան։

Մեղուաբուծութիւնը քիչ դրամագլխով գործադրելի արհեստ մըն է, երբ միանայ մէկ կողմէն հաւաբուծութեան և միւս կողմէն ալ շերամաբուծութեան հետ, կրնայ բարեկեցիկ վիճակ մը տալ մեր գիւղացի դասակարգին, պայմանաւ որ գոնէ 10—15 արտավար պարտէզ մը ունենայ իր արտադրութեան տակ։

Մեղուները իբր անօնդ մեծ բան չեն պահանջեր մեզմէ. գարնան մէջ ծաղիկներով զարդարուն դաշտերուն մէջ կ'արածին անոնք, ճիշդ ոչխարներու պէս. ծաղկէ ծաղիկ թռչտելով, անոնց բեղնափոշին (կուպարը թալին, pollen) և հիւթը կը ժողվեն և ատոնցմով կը պատրաստեն մեղրը։

Ընտիր և անուշահոտ ծաղիկներով զարդարուն դաշտերու մէջ թռչտող մեղուները անուշահոտ և նուրբ մեղր մը կ'արտադրեն, գոյնով ճերմակ և փոքր հատիկներով։ Մեղուաբուծութեան արուեստին միրահար եղողները կարմիր եռբեքնուկի (քըրմըզը բըրթըլ, trèfle incarnat), իշխոտի (մէրէնզ օթը, sainfoin) նման անուշահոտ ծաղիկ ունեցող բոյսեր կը մշակեն յատկապէս, իրենց փեթականոցին (արըլըք, rucher) շուրջը. ճերմակ ծաղիկ բացող ագռաւի ծառն ալ շատ լաւ, ճերմակ և նրբահամ մեղր մը կ'արտադրէ։

Փափաքելի է որ նոր դրութեան վրայ հիմնուած փեթակները Թուրքիոյ մէջ ալ ընդհանրանան հետզհետէ։

Կարին
Ն. Ց. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

ՓՈՔՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

(Մ. Տ.—Կէյպչէ-Կ. Պոլիս).— Որթատունկերու վրայ կատարուած օղակաձեւ հերձումի (հալքավարի քասըմ չըքարմա, incision annulaire) մասին մեր մէկ ասուլիսը լուրջ ուշադրութեան առնելով, զայն փորձած էք այս տարի և արդիւնքը շատ գոհացուցիչ գտած. Սկիւտարի ծանօթ անկավաճառ Մահեան էֆ. ալ, այդ գործողութեան շնորհիւ լաւ արդիւնք ձեռք բերած ըլլալը կը գրէ մեզ. այդ մասին կաւկած չունէինք, քանի որ Եւրոպայի մէջ շատոնց ընդունուած է օղակաձեւ հերձումը։ Կ'ուզէք իմանալ թէ այդ գործողութեան ենթարկուած ասոտքը կրնա՞յ տաղդթաղի համար գործածուիլ այգիներու մէջ. այդ մասին որ և է անպատեհութիւն չկայ, ապահով եղէք. ընդհակառակը փորձը ցոյց տուած է որ այդ տեսակ ասոտքը աւելի դիւրաւ արմատ կ'արձակեն, երբ տաղդթաղի համար հողին մէջ թաղուած ըլլան։

(Կ. Փ.—Պոլիս).— Կը հարցնէք թէ դժուա՞ր է աղաւնի պահելը. բնականաբար, աղաւնի ըսելով՝ թռչունը կը հասկնամ. հետեւաբար իմ ալ տալիք պատասխանս վէտրաւորին համար է, մինչ դժբախտաբար իմ իրաւասութենէս վեր է, ինչպէս գիտէք։

Աղաւնի պահելը դժուար չէ. կարեւորը մաքուր և օդաւէտ աղաւնոց մը ունենալն է. անկէ վերջն ալ՝ կուզայ սնունդի խնդիրը. ուրիշ կարեւոր կէտ մըն ալ ընտիր ցեղ մը ճարելն է. ալ գործը ինքնին կը գլէ, բաւական է որ՝ գիշատիչ թռչուններ երբեմն երբեմն չպաշարեն ձեր աղաւնոցը. աղաւնիներէն թէնամիներ շատ է. մասնաւանդ այդ դասակարգին կը պատկանի. Մինչեւ որ աղաւնիները բոյն չկազմեն և հաւկիթ չածեն, պէտք չէ որ ազատ թողուք զանոնք. երբեմն երբեմն քիչ մը աղ ցանելու է աղաւնոցին մէջ, որովհետեւ աղաւնիները շատ կ'ախորժին անկէ. էգը սովորաբար երկու հաւկիթ կ'ածէ. արու և էգ փոխադարձաբար անոնց վրայ թուխս կը նստին. 18-20 օրէն կը ճաքին այդ հաւկիթները. դիւրաւ է որ մէկ արու և մէկ էգ առաջ կուգայ։ Փափկածաւալակները դիւրաւ են որ դեռ չթռչած աղաւնին աւելի համով և կակուղ միս կ'ունենայ. անգամ մը որ թեւերը վարժուեցաւ, այլեւս իր փափկութիւնը կը կորսնցնէ։ Ինչպէս ըսինք, աղաւնիներու թշնամիները շատ են. Սէնթ-Հիւպէրի դարպաս ընտրեցիլն ալ այդ խմբէն են. հետեւաբար աչքերնիդ չորս բացէք, որպէս զի ձեր մեծցուցած աղաւնիներուն համար ուրիշները չառնեն. հակառակ պարագային մէջ մեծ անճարակ մը եղած պիտի ըլլայիք։

(Ա. Մ.—Տրապիզոն).— Առջի նամակնիդ երկու անգամ կրկնելնէդ կը գուշակեմ թէ՝ 9 ամիս համբերութիւն ունեցող մշականոցներէն չէք եղած. ինչ և է. անհասանելի ձեզ յանձնարարելիք գրքերս որոնց հրատարակութիւնը 2-3 տարին չանցնիր. ըսել է ամէնէն նորերն են և իրենց տեսակին մէջ եզական.

Technologie agricole. par E. Saillard. 168 fig. et 424 pages.

Industries agricoles de fermentation par Boullanger. 66 fig. et 472 pages.

Առաջինը կը խօսի շաքարի, ալիւրի, հացի, գետնախնձորի ալիւրի և օսլայի ճարտարարուեստներուն վրայ։

Երկրորդին մէջ նկարագրուած են խմորագինին, գարեջուրը, մեղրօղին և աղհասարակ թորացումով պատրաստուած ըմպելիները։

Իւրաքանչիւր հատոր թղթակազմ՝ կ'արժէ 5 ֆր. և կը գտնուի Բարիզի հրատարակիչներէն Ժ. Պ. Պալլիէր է Ֆիզի քով։

ՆՈՅՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Բ.

Ինչպէս արդէն ըսինք նախորդ յօդուածով, երրորդ ձայնական օրէնքով նոր լեզուն կ'ստանար հետեւեալ կերպարանութիւնը—

1. Հին հայերէնի եռավանկ բառերու միջնավանկ ա, ո, ե կ'իյնան, որով նորը կ'ունենայ երկվանկ բառեր. օրկ. առաջի =առջի, բերանի=բերնի, հակառակ=հակռակ, հաւասար=հաւսար, հայելի=հայլի, ձմերան=ձմռան, վայելեմ=վայլեմ, վերայ=վրայ, հոտամբեր=հոտմբեր, ծածուկ=ծածկ, մոլորած=մոլրած, խորովեմ=խորվիմ ևայլն։

2. Հին հայերէնի ածան. ներկայի մէջ—անա—, անե—, անի— ածանց ունեցող բայերէն նորն ստացեր է անոնց ամփոփ ձեւերը, որոնք առաւել հնչուն և գեղեցիկ են. օրկ. գտանիմ=գտնիմ, տեսանեմ=տեսնեմ, իջանիմ=իջնիմ, ելանիմ=ելնիմ, մեռանիմ=մեռնիմ, հասանիմ=հասնիմ, թաքանեմ=թաքնեմ ևն.։

3. Անցողական բազմավանկ բայերը նոյնպէս շատ անփոփ ձեւ ստացեր են—ուցանեմ ածանցը—ցնեմ վերածելով. մեռուցանեմ=մեռցնեմ, իջուցանեմ=իջեցնեմ, զարթուցանեմ=զարթցնեմ=զարթեցնեմ, երդմնեցուցանեմ=երդւցնեմ եայլն։

Բացի այս հին հայերէնի այ, եայ, եա, ոյ եայլն երկբարբառներն ալ միացումները նոյնպէս ամփոփուած են և նոր լեզուն կերպարանափոխած.

ա. այ=ա 1.—Հին հայերէնի այ երկբարբառը վերածուեր է ա պարզ ձայնի, այսպէս օրկ. այս=աս, այդ=ադ=ատ, այն=ան, այլ=ալ, այժմ=աժմ, հայր=հար, մայր=մար, եղբայր=եղբար=ախպար=ախպար։ Նոյնը արեւելեան գաւառներու մէջ՝ այս=էս, այլ=էլ ևայլն։

2. Հին հայերէնի ալ լծորդը սահ. ներկ. յոգ. Բ. դէմքի այք=աք այս օրէնքի զօրութեամբ՝ լսեմանայք=կը լսեմանաք, հաւատայք=կը հաւատաք, զարմանայք=կը զարմանաք։

3. Հին հայերէնի կրաւորականց կատարեալի յոգ. Բ. դէմքի այք=աք, լուացայք=լուացուեցաք, կարդացայք=կարդացուեցաք։

Բ. Եա=ե երկբարբառը դարձեալ մեծ նորութիւններ ներմուծեր է արդի հայերէնի մէջ. այս ձայնափոխութեան օրէնքի զօրութեամբ հետեւեալ փոփոխութիւններն ունինք ալ ցուցեալ.

1. Հին հայերէնի անցեալ դերբայները փոխուեր են՝ գործեալ եմ—գործել եմ=գործեր եմ, գնեալ էր=գնել էր=գներ էր։

2. Կրաւորականց կատարեալի յոգ. Գ. դէմքի եան=են սահմ. ներկ.—ցեալ—ածանց ունեցող բայերու մէջ, փախեան=փախան, կորեան=կորան, յարեան=յարան, հագեան=հագան։

3. Հին հայերէնի—եար-ածանցը դարձաւ—եր և եղաւ նորի յոգնակի շինող մասնիկ՝ որեար=որեր, բաժեար=բաժեր, վաննար=վաներ, բարձկեար=բարձկներ։

Գ. Հին—հայերէնի—եայ=(է) վերջաւորութիւնը տուեր է նոր հայերէնի է յանգը սոսոր զօրութեամբ ունինք.

1. Գոյական, ածական բոլոր եայ վերջացող բառերը փոխուեր են է յանգի.

Միջօրեայ=միջօրէ, մանկեայ=մանկէ, գոմեայ=գոմէ, բրդեայ=բրդէ, ոսկեայ=ոսկէ, կաւեայ=կաւէ ևն.։

2. Հին հայերէնի հրամայականի եա (յ)=է. օրկ. վաճառեա' (յ)=վաճառէ', պահեա' (յ)=պահէ', թափեա' (յ)=թափէ', գործեա' (յ)=գործէ։

Գ. 1. Եա=եւ կամ աւ հին հայերէնի եաւ=և կամ աւ. օրկ. տեաւ=տեւ, առաջեաւ=առջեւ. Նոյն օրէնքի հիման վրայ հանգիտօրէն կազմուած են տեւ, առջեւ, Ներքեւ, վերեւ.

2. կրաւորականց բայերու կատ. եզ. Գ. դէմքի—եաւ=աւ, կորեաւ—կորաւ, փախեաւ=փախաւ, թռեաւ=թռաւ, հանգեաւ=հանգաւ։

Ութ. Նշանեմ բայի կատարեալը բոլորովին տարբեր յանգ մը ունի հին հայերէնի մէջ՝ եղէ, եղեր, եղեւ, եղաք, եղէք, եղէն. ասոնց նախնադոյն ձեւը պիտի ըլլայ—եղ-եալ=եղ-է, եղ-եար=եղ-եր, եղ-եաւ=եղ-եւ, եղ-եաք=եղայք=եղ-էք, եղ-եան=եղ-էն. որմէ շատ որոշ կ'երեւի, թէ այս օրէնքի գոյութիւնը հայերէնի մէջ շատ հին է։

Դ. Արդի հայերէնի մէջ մեծ փոփոխութիւն յառաջ բերեր է նաեւ—ո. հին—երկբարբառի ու պարզ ձայնաւորի փոփոխութիւնը. այսպէս այս օրէնքի զօրութեամբ հին հայերէնի կենդանի լեզուի շատ միավանկ բառերուն մէջ ու պէտք է գրել, օրկ. այժմ=ուժ, վաստոյժ=վաստուժ, անոյշ=անուշ, քոյր=քուր, լոյս=լուս, գդալ=գդալ, նմոյշ=նմուշ։

2. Հին հայերէնի ոյ սեռականը սոնց բացառութեան փոխուեր է-ու։

Գործելոյ=գործելու, խօսելոյ=խօսելու, լսեմանելոյ=լսեմանալու ևն. ուրեմն բոլոր աներեւոյթները, Մարդոյ=մարդու, Աստուծոյ=աստուծու=աստծու, եկեղեցւոյ=եկեղեցու, հոգւոյ=հոգու, գինւոյ=գինու. Աստուծոյ սիրոյն=Աստծու սիրուն, եկեղեցւոյ դուռը, հոգւոյ հաց, գինու կարաս ևն.։ Այս հիմնական օրէնքին հետեւելով մէկ անգամ ընդ միշտ հայ լեզուն պիտի ազատուի մարմինի, եկեղեցիի, գինիի, սիրտի, սէրի և նման միանգամայն քմահաճ եւ ոչ հայացի խժութիւններէն։

Նոյն պարզացումի և դիւրացման ուղղութիւնը կը տիրէ հոլովներու, հոլովումներու, խոնարհումի և քերականութեան միւս բոլոր մասերու մէջ. բայց միշտ պատմականօրէն զարգացած որոշ օրէնքներով կատարուած։ Նոր գրական հայերէնի մէջ չկայ վիճելի կէտ մը, երեւոյթ մը, որու օրինապատշաճ լուծումը կարելի չըլլայ նոր հայերէնի պատմութեան մէջ գտնել։

Այսպիսի օրէնքներու և ուրիշ կանոններու շարքը կարելի էր դեռ շատ երկարել. բայց մեր նպատակը չէ հոս նոր հայերէնի կազմախօսութիւնը (Morphologie) ամբողջովին տալ, այլ ցուցնել միայն թէ ո՛ւր պէտք է դիմել լեզուն կանոնաւորելու համար և միօրինակութիւն ունենալու։ Լեզուական խնդիրներով զբաղողներու համար միայն մէկ ելք կայ —դիմել լեզուի պատմութեան, զանել անոր ծոցէն իր բնական հողի վրայ ծլած ու ծաղկած օրէնքները եւ անոնցմով առաջնորդուիլ առանց սայթաքելու։ Ուստի բոլոր անոնք որ կը սիրեն մեր արդի լեզուն և կ'ուզեն անոր նուիրել իրենց թանկագին ժամերը կամ անկէ մաս մը, թող ուսումնասիրեն նոր հայերէնն իր զարգացման մէջ և ասոր հետեւէ վստահ թող ըլլան թէ իրենց իւրաքանչիւր գրութիւնը նպաստ մը պիտի ըլլայ նոր լեզուի կանոնաւորութեան։ Ապարդիւն աշխատանք, ժամանակի վատնում շատ եղեր է արդէն. գոնէ այսուհետեւ այսպիսի ուղղութեամբ աշխարհաբար լեզուն սրբագրենք, որ մեր աշխատութիւնը չարհամարհուի մեզմէ ետքը։ Մենք անտեսելով լեզուի զարգացման օրէնքները կենդանի լեզուն բռնադատել չենք կրնար, որ ինքն ալ հրամայէ ան ատենէն ապագան կենդանի լեզուին է։ Ինչ որ մենք կը դժկամակինք ընել լեզուին համար, ինքնաբերաբար պիտի ըլլայ. տաժանը պիտի ըլլայ դարձեալ լեզուն ինչպէս մինչեւ այժմ ալ եղեր է և իր կանոնաւորումը առանձնակ մըն ալ պիտի գայ զարգացման չաւղի մէջ, ուստի լա՛ւ է չուտ քան անագան։

Գ. Աշխարհաբարի եւ գրաբարի գերազանցութեան խնդիրը

Գերազանցութեան այս տեսակէտն ալ պակաս արդիւնք չէ մեր արդի լեզուի առաւել կանոնաւորելուն։ Իւրաքանչիւր գրող՝ նոյն իսկ աշխարհաբարի ջերմ բարեկամներ պարզ կը համարեն ըսել «Աշխարհաբարը դեռ ծրագրային վիճակ մը ունի»; «Կիսակազմ նոր հայերէն մըն է», «չկատարելագործուած», «անկատար» ևն. ևն. լեզու մըն է։ Չենք հասկնար, թէ այս որոշիչները տալով արդի հայերէնին՝ ի՞նչ կ'ուզեն ըսել. որովհետեւ լեզու մը, որ ունի լիակատար քերականութիւն մը շատ յստակ ու գրաբարի ունեցածէն ա՛լ աւելի տրամաբանական կանոններով, որու բոլոր փոփոխութիւնները կատարուեր են ու կը կատարուին որոշ լեզուային օրէնքներով. վերջապէս լեզու մը որ ընդունակ է կատարելապէս քանիերորդ դարու զարգացած մտքի մը բոլոր պահանջներուն գոհացում տալ լիովին՝ իմաստասիրակա՛ն ըլլայ այն թէ բանաստեղծական, գիտակա՛ն ըլլայ թէ՛ գեղարուեստական և ուրիշ ամէն հայեցակէտով, այդ՛, այսպիսի լեզու մը «անկատար», «կիսակազմ» ըլլալ չի կրնար։

Անոր արտայայտութեան մէջ կրնան այս կամ այն գրագէտի կամ ճարտար թարգմանչի ճաշակով յղկուած նոր ձեւեր ու դարձուածքներ ներմուծուիլ. բայց ասոնք լեզուի էութիւնը չեն կազմեր և ժամանակի ընթացքի հետ տեղի կուտան նման նորերու։ Կենդանի լեզուն չի կըրնար ո՛ և է մէկ աստիճանի վրայ կենալ արձանացած և ըսել, թէ կատարելութեան բարձրագոյն աստիճանի վրայ կը գտնուի։

Այն վայրկեանէն սկսած, որ լեզու մը

ԿԱՍԹՕՆ ԼԸՌՈՒ

Լրաբերի Մը Տարօրինակ Արկածները

Դ՟ Սենեակին Տռամը

ԺԱ.

ՈՒՐ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ԼԱՐՍԱՆ ԿԸ ԲԱՑԱՏՐԷ ԹԷ Ի՛ՆՉՊԷՍ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԸ ԿՐՑԱԾ Է ԴՈՒՐՍ ԵԼԼԵԼ ԴԵՂԻՆ ՍԵՆԵԱԿԷՆ

Բրօֆէսէօր Սթանկէրսընի աս խօսքերը ըրաւ անպիտի քարձրագոյն ձայնով մը, որ իր բոլոր ուժերը սպառեց կարծես.

— Օրհասական աղջկանս գլխուն վրայ կ'երդնում որ այդ դռնէն չրամնուեցայ զաւկիս յուսահատական կոչը լսելուս պէս. այդ դուռը բնաւ չբացուեցաւ տարրալուծարանին մէջ մինակ գտնուած պահուս. ի վերջոյ երբ Դեղին Սենեակ մըտանք ես ու երեք ծառաներս, մարդասպանը հոն չէր։ Կ'երդնում որ մարդասպանը չեմ ճանչնար։

Հա՛րկ է ըսել որ, հակառակ այդպիսի երդումի մը հանդիսաւորութեան, հաւատ չընծայեցինք Պ. Սթանկէրսընի խօսքին։ Ֆրէտէրիք Լարսան ճշմարտութիւնը ընդունմարել տուած էր մեզի, սակայն ո՛չ թէ ընդհուպ չհաւատալու համար անոր։ Մինչ Պ. տը Մարքէ մեզի կը ծանուցանէր թէ խօսակցութիւնը վերջ գտած էր և մենք կը պատրաստուէինք տարրալուծարանէն հեռանալու, դեռատի լրաբերը, աս չարաճճի Ժօզէֆ Ռուլթապիլ մօտեցաւ Պ. Սթանկէրսընի, ձեռքը բռնեց և մեծ յարգանքով ըսաւ.

— Պարոն, ես կը հաւատամ ձեր խօսքին։

Հոս կ'ընդհատեմ Քօրպէյլի դատարանին քարտուղար Պ. Մալէնի պատմութիւնը։ Պէտք չունիմ ընթերցողին ըսելու թէ տարրալուծարանին մէջ անցած դարձածը հաւատարմօրէն ինծի հաղորդուեցաւ իսկոյն նոյն ինքն Ռուլթապիլի կողմէ։

ԺԲ.

ՖՐԷՏԷՐԻՔ ԼԱՐՍԱՆԻ ԳԱՒԱԶԱՆԸ

Տրամադիր էի իրիկուան ժամը վեցին միայն դղեակէն հեռանալ, հետս առնելով այն յօդուածը զոր բարեկամս անծայրափանօք խմբագրած էր Պ. Ռօպէր Տարզաքի կողմէ մեր տրամադրութեան տակ դրուած փոքր սրահին մէջ։ Լրաբերը դղեակին մէջ պիտի գիշերէր, օգտուելով Պ. Ռօպէր Տարզաքի ընծայած անբացատրելի հիւրընկալութենէն, որուն կը վստահէր Պ. Սթանկէրսըն ամէն անգամ որ տխուր պարագայ մը ներկայանար և ընտանեկան տաղտուկ մը ըլլար։ Առօվ հանդերձ՝ Պ. Ռուլթապիլ ուղեց ինծի ընկերանալ մինչեւ Էբինէյի կայարանը։ Դաբաստանէն անցած միջոցին ինծի ըսաւ.

— Ֆրէտէրիք Լարսան իրապէս կարող է և արժանի՝ իր համբաւին։ Գիտէ՞ք թէ ի՛նչպէս յաջողած է հայր Ժաքի կօշիկները գտնել։ Այն տեղ ուր մեր ուշադրութիւնը գրաւեցին վայելուչ ոտքերու հետքերը և խոշոր կօշիկներու ձգած նըշաններուն անհետացումը, նոր քրքրուած հողին մէջ քառանկիւն խոռոչ մը ի վեր կը հանէր թէ քար մը կար հոն վերջերս։ Լարսան փնտռեց այդ քարը, բայց չը կրցաւ գտնել. իսկոյն երեւակայեց որ մարդասպանը ուզած էր լճին խորը թաղել կօշիկները։ Ֆրէտի հաշիւները շատ ճիշդ էին և կատարուած յաջող հետազօտութիւնները ապացուցին այդ բանը, որ իմ ուշադրութենէս վրիպած էր. բայց սա ալ ստոյգ է որ ուրիշ բաներու վրայ կը խորհէի։ Իր անցած տեղերուն մէջ մարդասպանին կողմէ ձգուած շատ մը կեղծ նշաններու, և քայլերու սեւ հետքերուն համապատասխան գալը Ժօզէֆի քայլերուն հետ — ինչ որ հաստատեցի Դեղին Սենեակին մէջ՝ առանց նշմարուելու այդ ծառային կողմէ — իմ կարծիքովս ապացոյցներ են թէ մարդասպանը ուզած է կասկածները ծանրացնել այդ ծերուկ սպասաւորին վրայ։ Ինչպէս կը յիշէք, հայր Ժաքի ըսի թէ աղետալի սենեակին մէջ գտնուած գդակ մը իր գդակին նմանելու էր. նոյնպէս թաշկինակի մը նկարագրութիւնը ըրի, ամէն կերպով համանման այն թաշկինակին զոր սպասաւորին ձեռքին մէջ տեսած էի։ Լարսան ու ես մինչեւ հոս համակարծիք ենք իրարու, բայց անկէ անդին համամիտ չենք. այդ բանն է որ սոսկալի պիտի ըլլայ, որովհետեւ Ֆրէտ անխախտ հաւատքով կը դիմէ սխալի մը՝ որուն դէմ պիտի պայքարիմ ոչինչով։

Ինծի զարմանք ազդեց երիտասարդ բարեկամիս վերջին խօսքը, չափազանց ծանրախոհ շեշտով մը արտաբերուած ըլլալուն համար։

Ռուլթապիլ կրկնեց այդ խօսքը.

— Այո՛, սոսկալի բան պիտի ըլլայ... Բայց իրաւ ոչինչո՞վ պայքարիլ կը նշանակէ գաղափարով օգուիլը։

Այդ միջոցին դղեակին ետեւի կողմէն կ'անցնէինք։ Գիշերը վրայ հասած էր։ Առաջին յարկի պատուհան մը կիսաբաց էր։ Տկար լոյս մը և ստուերներ մեր ուշադրութիւնը գրաւեցին։ Մինչեւ այնտեղ յառաջացանք, ուր դրան մը խորշ կը գտնուէր այդ պատուհանին տակ։ Ռուլթապիլ մեղմաձայն ինծի ըսաւ թէ այդ պատուհանը Օր. Սթանկէրսընի սենեակին վրայ կը նայէր։ Մեր ականջին հասած շշուկները դադրեցան. յետոյ նորէն սկըսան։ Խեղդուկ ճիչեր էին ասոնք... Երեք բառ միայն որոշ կերպով լսեցինք. իմ խե՛ղճ Ռօպէրս։ Ռուլթապիլ ձեռքը ուսիս վրայ դրաւ և ականջս ի վար ըսաւ.

— Եթէ կարենայինք իմանալ այս սենեակին մէջ խօսուածները, իմ քննութիւնս շուտ պիտի աւարտէր...

Բարեկամս շուրջը նայեցաւ. մութը կը պատէր մեզ. դղեակին ետին տարածուած և ծառերով եզերուած նեղ մարգագետինը միայն կը տեսնէինք։ Հեծեծիւնները նորէն լռած էին։

— Բանի որ չէ կարելի լսել, գէթ փորձելու է տեսնել, յարեց Ռուլթապիլ...

Ու քաշեց տարաւ զիս, նշանացի հասկցնելով որ քայլափոխերու աղմուկ հանելու չէր. մարգագետնէն անդին խոշոր ցարասիի մը բունին առջեւ հասանք, որուն ճերմակ գիծը կը նշմարուէր մթութեան մէջ։ Այդ ցարասին կը բարձրանար ճիշդ այն պատուհանին առջեւ որ մեզ կը շահագրգռէր, և իր վարի ոստերը դղեակին առաջին յարկին գրեթէ հաւասար բարձրութիւն ունէին։ Այս ճիւղերուն բարձունքէն անշուշտ կարելի էր տեսնել Օր. Սթանկէրսընի սենեակին մէջ անցած դարձածը։ Ռուլթապիլի գաղափարը աս էր. ուստի ինծի հրամայեց ծառին տակ կծկտիլ, իսկ ինք բունը ընդգրկեց և իր կորովի բազուկներով մագլցեցաւ։ Ընդհուպ ոստերուն մէջ անհետացաւ. յետոյ խոր լռութիւն մը տիրեց։ Հոն, դիմացս, պատուհանը միշտ լուսաւորուած էր։ Ո և է ստուեր չտեսայ։ Ծառը, իմ վերեւս, լուռ կը մնար. կը սպասէի. յանկարծ սա բառերը լսեցի.

— Ձե՛նէ յետոյ...

— Ձե՛նէ յետոյ, կ'աղաչե՛մ։

Գլխուս վերեւ կը խօսակցէին, քաղաքավարական մեծարանքներ ուղղելով իրարու։ Որքա՜ն մեծ եղաւ ապշութիւնս, երբ ծառին ողորկ սիւնին վրայ երկու մարդու ստուերներ տեսայ, որոնք քիչ յետոյ վար իջան։ Ռուլթապիլ մինակ ելած էր ծառին վրայ և երկու հոգի կ'իջնէին հիմա։

— Բարե՛ւ, պարոն Սինքլէր։

Ֆրէտէրիք Լարսանն էր... Ոստիկանութեան պաշտօնեան արդէն իսկ գրաւած էր դիտութեան վայրը, մինչ երիտասարդ բարեկամս կը կարծէր որ մինակ պիտի ըլլար ծառին վրայ։

(Շարունակելի)

կը յամառի անշարժ մնալ այնպիսի աստիճանի վրայ, ուր բաղդէն այլ եւս դատապարտուած է քարանալու։ Կենդանի լեզուն չի կրնար արձանանալ. մարդկային հոգեկան աշխարհը անդադար կը գործէ, կը փոխուի անընդհատ, եւ լեզուն որ միտք արտայայտող միջոցն է, լեզո՛ւն ալ անհրաժեշտաբար պիտի յարմարի մտքի վիճակին. ուրիշ խօսքով՝ լեզուն ալ իր զարգացումը ունի։

Եւրոպական ներկայ կենդանի գրական լեզուները դարեր առաջ ունեցեր են իրենց դասական շրջանները, ուրեմն իրենց ժամանակին համար ամենէն կատարելագործուած արտայայտութեան աստիճանը. սակայն անոնց արդի լեզուները ո՛րքան նորութիւններ ունին, որոնք անծանօթ էին մեծ ահամբաւ դասընտիրներուն, կամ եթէ ծանօթ իսկ ըլլային, անոնց կողմէ արհամարհուած էին իբրեւ գռեհիկ. և անոնց կիրարկած ու սիրելի ո՛րքան լեզուաձեւեր կան, որոնք այլեւս կիրառութենէ դադրած, մեռած են։ Այս է կենդանի լեզուի մը բնական ընթացքը. ո՛չ մէկ քերականական կանոն մշտական, ո՛չ մէկ դարձուած կամ գրելակերպ աւանդուած, կրնան ընդունելի, պարտաւորիչ ու յանձնարարելի ըլլալ իրենց ժամանակին ու ժամանակիցներուն համար միայն։ Ամէն անգամ որ խորհող միտքը կը պարտաւորի միայն ընդունուած կամ հիներէն նուիրագործուած լեզուական ձեւերով բացատրել իր միտքը, իր ինքնութենէն բան մը կը կորսնցնէ. իր լեզուական ոլացքին ուժ սաւող թեւերէն կարեւոր փետուր մը կը քաշէ։ Իւրաքանչիւր միտք իր անհատական խորհելակերպն ունի և անոր հետ միասին կը փոխուին նաեւ լեզուին արտայայտութեան ձեւերը և հիներէն պայմանաւորուած աւանդութիւններ պէտք չէ խեղաթիւրեն անոր մտածողութիւնը։ Քանի որ այս է կենդանի լեզուի ընթացքը, ուրեմն ան չի կրնար ունենալ իր անփոփոխ կանոնները և ասկէ կը ծագի այն լեզուաբանական պահանջը, թէ կենդանի լեզուի քերականութիւնն ամէն չորս, հինգ տարին անգամ մը նորէն պիտի գրուի։

ՏԻՐԱՏՈՒՐ

ԱՌՈՂՋԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՍ

Երեկոյին անկողին մտնելէ առաջ պաղ ջուրով աչք լուալը օգտակար է ամէն անոնց համար որոնց օրուան աշխատութեան զբաղումը չարաչար աչքի յոգնութիւն կը պատճառէ։ Օրեկը մէկ երկու անգամ պաղ ջուրով աչք լուալն ալ յանձնարարելի է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Նիւ-Եորքէն հեռագրեն կը հեռագրեն Լոնտոնի լրագիրներուն. — «Խաղաղական ովկէանոս ուղեւորող ամերիկեան նաւատորմին հրամանատար Իվէնս ծովակալին կողմէ Մ. Նահանգաց ծովային նախարարութեան հաղորդուած լուրերը շատ գոհացուցիչ են՝ նաւատորմին ուղեւորութեանը մասին։ Կ'ըսուի թէ բոլոր խոշոր զրահաւորները տուեր են իրենցմէ սպասուած արդիւնքները։ Նաւաղ կարեւոր մէկ քանի նաւերուն մէջ միայն ելեկտրական թերութիւններ տեսնուեր են։ Բօռ-օվ-Սբէյնի մէջ (Թրինիթէ) բրիտանական պաշտօնեաները և ժողովուրդը խիստ սիրալիր ընդունելութիւն մը կատարեր են ամերիկեան նաւատորմին։ Ամերիկեան սպաներ և նաւաստիներ, որոնք արտօնութիւն առացած էին, ցամաք ելեր են։ Բազմաթիւ հանդէսներ տրուեր են ի պատիւ ամերիկեան սպաներուն. Նաեւ նաւաստիները մարմնամարզական խաղեր կատարեր են, ուրախութիւն պատճառելով կղզիին բնակիչներուն։ Թրինիթէի կառավարիչ Սըր Հէնրի Ճէյքըրն հիւանդ ըլլալով, չէ կրցած երթալ ամերիկեան ծովակալին նաւը։»

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԹՆԴԱՆՈԹՆԵՐԸ

Թան սա հեռագիրը տուացած է Պերլինի իր թղթակիցէն. — «Կը ծանուցուի թէ Գերմանիոյ բանակին թնդանօթաձիգներուն վրայ քառասունչորս հրետանի (144 թնդանօթ) պիտի աւելցուին։ Այս յաւելումը ամենէն աւելի պիտի կատարուի պավիէրական տասներկու զօրագունդերու համար, որոնք վեցերորդ հրետանի չունին. Նաեւ բրուսիական 37րդ և 39րդ զօրաբաժիններուն համար, որոնց իւրաքանչիւրը թնդանօթաձիգ զօրագունդ մը միայն ունի։ Ծրագրուած այս յաւելումը արդիւնք է Ֆրանսայի բանակին մէջ թնդանօթներու [illegible], և հաւանօրէն առաջին քայլը կը կազմէ դէպ ի Գերմանիոյ բանակին թնդանօթներուն վերակազմութիւնը։ Գերմանիոյ մէջ կան ձեռնհաս անձեր որոնք չորս թնդանօթ ունեցող ֆրանսական հրետանիներուն համակշիռ են, և նաեւ կը պահանջեն թնդանօթի աւելի ազդեցիկ ռումբեր արձակել հիմնականներուն տեղ, որոնց անգոհացուցիչ վիճակը հաստատուեցաւ ռուսեւճապոնական պատերազմին մէջ։»

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիոյ պատերազմական նախարար Պ. Հալտէյն, Ստիրլինկի մէջ բանախօսութիւն մը արտասանելով, ըսաւ թէ ներկայ թուականը խոր խաղաղութեան թուական մըն է։ Նախարարը յաւեց. — «Երկիրները սկսած են ըմբռնել որ պատերազմը մեծ աղէտ մըն է, սակայն պատերազմի պատրաստ չըլլալն ալ աղէտ մըն է։ Խաղաղութիւնը պահպանելու մասին Անգլիա պէտք է ազդեցիկ հանգամանք մը տայ իր արտաքին քաղաքականութեան. պէտք է հաստատէ իր ոյժը, սակայն առանց յարձակողական գաղափարներու։»

— Տէյլի Քրոնիքլ վիճակագրութիւն մը կը հրատարակէ, զոր պատրաստած է Պաւրնի արքեպիսկոպոսը՝ Մեծն Բրիտանիոյ կաթոլիկներուն թիւին համար 1907ին։ Այդ վիճակագրութեան նայելով՝ նոյն կաթոլիկներուն թիւն է 5,500,000. կաթոլիկ քահանաները 4,075 հոգի են՝ 1906էն 51 աւելի։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՆՋՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Բէքինէն սա հեռագիրը ուղղած է Թայմզի թղթակիցը. — «Եւրոպայի մէջ սխալ կարծիք մը կազմուած է Մանչուրիոյ կացութեան մասին։ Ճարոնցի զինուորները չեն հեռացած Մանչուրիայէն, որոնք պատերազմի տեւնուն իրաւասութիւնները կը գործադրեն։ Երկաթուղիի բոլոր կայաններուն մէջ, գիշեր և ցորեկ, ճարոնցի զինեալ զինուորներ վականները կը մտնեն՝ մեծ անհաճութիւն պատճառելով Եւրոպացիներուն, մանաւանդ օտիկններուն, որոնք անոնց նուազ բարեկիրթ ընթացքէն կը նեղուին։ Չին կ'ուզէ Բէքինի գլխաւոր երկաթուղին մինչեւ Մուքտէն երկարել և Բէքին-Սին-Մին-Թինկի գիծն ալ մինչեւ Թաքումէն, բայց Ճարոն բացարձակապէս կ'ընդդիմանայ այդ ծրագրին իրականացմանը։»

— Բէքինէն առնուած հեռագրի մը նայելով, Ճարոնցիներուն հերքումներուն հակառակ, մինչեւ հիմա Ճարոն ոչինչ ըրած է՝ պատասխանելու Չինաց փափաքին՝ հարաւային Մանչուրիոյ հեռագիրներուն նկատմամբ, և թէ բանակցութիւնները սկսած օրերնուն ի վեր քայլ մը դէպ ի առաջ գացած չեն։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Միլանէն կը գրեն Բարիզի Թերթերուն. — Այս տեղի արքեպիսկոպոսը Ֆերրարի կարտինալը մօտերս որոշմնագիր մը պիտի հրատարակէ, հրամայելով դադարումը Իլ Ռինիովամէնթօ հանդէսին, որ կրօնական նոր գաղափարներ ունեցողներու թերթն է, և որուն ընթերցումը արդէն արգիլուած է կաթոլիկներուն։ Արքեպիսկոպոսական այդ որոշմնագիրը կը ծանուցանէ թէ նոյն թերթին տնօրէնները, խմբագիրները և ամէն տեսակ աշխատակիցները եթէ իր հրամանին չհնազանդին, ամէնքն խիստ բանադրանքին պիտի ենթարկուին։ Ֆերրարի կարտինալը, տեսակցութեան մը միջոցին, այդ մասին ըսաւ թէ ինք Վատիկանի հրամաններուն գործադրողն է միայն և թէ ինք ալ կատարելապէս համամիտ է անոնց. կարտինալը յոյս յայտնեց թէ Իլ Ռինիովամէնթօի խմբագիրները, անկեղծ ու լաւ կաթոլիկներ ըլլալով, անշուշտ պիտի համակերպին և եկեղեցիին հրամաններուն պիտի չանսաստեն։

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՄԷՋ

Բարիզի Թերթի մը թղթակիցը հեռաձայնով հետեւեալը ստացած է Հռոմի իր թղթակիցէն. — «Պապը այսօր ալ աշխարհային գրօսանք մը ունեցաւ։ Մաէսդրօ Բէրօզի և երկեռ արուեստագէտներու խումբ մը ուրբաթ իրիկուն Վատիկանի ընդարձակ սրահներէն մէկին մէջ ներկայացում մը տուին։ Պապին հետ ներկայ էին նաեւ բոլոր կարտինալները, բազմաթիւ ընտանիքներ և Վատիկանի մօտ գտնուող դեսպանները։ Ներկայացումը երկու ժամ տեւեց. յաճախ Պիոս Ժ. ծափահարութեան նշանը տուաւ։ Ներկայացումը աւարտելուն Պապը ջերմապէս շնորհաւորեց Մաէսդրօ Բէրօզին։ Պիոս Ժ. շատ կ'ախորժէ երաժշտութենէ՝ եկեղեցական և աշխարհական. ուստի պարապոյ ժամերուն, Մաէսդրօ Բէրօզի երբեմն երաժշտութիւն վայելել կուտայ Պապին։»

ԻՏԱԼԱՑԻ ԹԵՆՈՐՆԵՐԸ Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՄԷՋ

Մանհաթանի Օբէրայի թատրոնին տնօրէնը՝ Պ. Համմէրշթայն, հինգշաբթի գիշեր, Նիւ-Եորքի Մաճէսդիք թատրոնին մէջ ձերբակալել տուաւ իտալացի թենոր Քարլօ Ալպանին, որուն դէմ դատ բացած էր և 25,000 տոլարի հատուցում կը պահանջէր՝ պայմանադրութիւնը խզելով ուրիշ թատրոններու մէջ ներկայացում տալուն համար։ Թենոր Քարլօ Ալպանի Իլ Թրովաթօրէին կ'երգէր, երբ ոստիկանութեան պաշտօնեայ մը թատերաբեմին վրայ անոր մօտ գնաց և զայն ձերբակալեց։ Իտալացի թենորը բողոքեց, սակայն միայն թոյլտուութիւն ձեռք բերաւ որ ոստիկանութեան պաշտօնեային ներկայութեանը աւարտէ երգը։ Պաշտօնեան մինչեւ վերջը չյամենեցաւ թենորէն, անոր հետ դուրս ելլելով ու ներս մտնելով՝ թատրոններու փոփոխութեան պահուն։ Միջոց մը երբ Քարլօ Ալպանի դէպի թատերաբեմին կողմնացները կը խոյանար, ոստիկանութեան պաշտօնեան խուճէն վազեց, կարծելով որ պիտի փախչի։ Ներկայացումէն ետքը թենորը ազատ արձակուեցաւ 25,000 տոլարի երաշխաւորութեամբ։

—Համանման միջադէպի մըն ալ կը սպասուի երբ Տիկին Դէդրացցինի երեւայ Մանհաթանի Օբէրայի թատրոնին թատերաբեմին վրայ։ Նիւ-Եորքի Մէդրոբոլիդէն Օբէրա թատրոնին տնօրէնը դատ բացած է այդ երգչուհիին դէմ՝ ուրիշ թատերաբեմի մը վրայ երգելուն համար։

—Իտալացի թենոր Բոնտանթինօ, նախանձելով իր երկրացի Քարուզոյի շահած համբաւէն, երգի մրցում մը առաջարկեց. նաեւ 50,000 ֆր.ի գումար մը. դատաւորները պիտի ընտրուին իրենց փոխադարձ հաւանութեամբ։ Քարուզօ դեռ յայտնած չէ իր պատասխանը։

ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱԳԻՐ

Լօրիանի (Ֆրանսա) նաւահանգիստը գտնուող ֆրանսական Բէնկեր մարտանաւին մէջ անթել հեռագրի փորձեր կատարուեցան՝ Դիւռոյի գործիքներով, Բարիզի Էյֆէլի աշտարակին և յետոյ Թուլոնի առջեւ գտնուող ֆրանսական զրահաւորի մը հետ հաղորդակցութիւններ կատարուեցան։ Ասկէ զատ ընկալուչները ընդմիջեցին Բազալպանդայէն եկող ելեկտրական հոսանքները, բայց ընդարձակութիւնը այնքան բաւական չէր՝ նոյն տեղի հեռագիրներուն պարունակութիւնը հասկնալու։ Փորձերը շարունակուեցան և գիտուեցաւ որ գիշերը աւելի նպաստաւոր է անթել հեռագիրներու փոխանակութեանը։

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԹԻՒՆ ՀԻՆԳ ՎԱՅՐԿԵԱՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնէն Բարիզի Թերթի մը թղթակիցը ամուսնալուծման սա հետաքրքրական դէպքը կը հեռագրէ. — Ամուսնալուծումը Ֆրանսայի մէջ և ուրիշ տեղեր դատական երկար գործողութիւններու և ձեւակերպութեանց կ'ենթարկուի։ Կ'երեւայ թէ այդպէս չէ Նոր-Զէլանտայի մէջ, գէթ ինչպէս կը ծանուցանէ Ուէլլինկթընէն առնուած հեռագիր մը։ Նոյն քաղաքին բնակիչներէն Ճոն Թէյլոր ենթարկուած էր ամուսնական կարելի ու երեւակայելի ամէն տեսակ դժբախտութեանց։ Իր կնոջ երկարատեւ մէկ բացակայութեան հետեւանքով որոշեց ամուսնալուծում պահանջել. ուստի ատեան մը ներկայացաւ իր ծննդավայրին՝ Նիւ-Բլիմութի (Նոր-Զէլանտա) դատարանին։ Այս վերջինը հարցուց.

— Ձեր անունը ի՞նչ է։
— Արթուր Ճոն Թէյլոր։
— Դո՞ւք էք դատախազը։
— Այո՛։
— Ձեր կինը միշտ բացակա՞յ է։
— Այո՛։
— Ամուսնալուծո՞ւմ կը պահանջէք։
— Այո՛։
— Լաւ. լուծեցի ձեր ամուսնութիւնը։

Ճոն Թէյլոր նոյն իսկ ժամանակ չունեցաւ բարթըսին հագնելու, վասն զի դատարան մտնելէն հինգ վայրկեան ետքը, ամուրի դուրս կ'ելլէր։

ԶՈՒԼԱՅԻ ՅՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Զօլայի յիշատակարանին բացումը տեղի պիտի ունենայ 1908 յունվ. 13ին Բարիզի մէջ։ Այդ նպատակով կազմուած յանձնաժողովին և Բարիզի քաղաքապետական խորհուրդին միջեւ երկարատեւ բանակցութիւններէ և վիճաբանութիւններէ ետքը, այդ յիշատակարանին համար ընտրուած էր հին Բարիզի մէջ դատական պաշտօնարանին և Սէն Նէօֆի մօտ Տօֆէն հրապարակին և ամայի հրապարակը։ Երկու նշանաւոր քանդակագործներ՝ Քոնսդանդէն Մէօնիէ, և Ալեքսանդր Շառբանդիէ առանձնած էին այդ յիշատակարանին շինութիւնը։ Առաջին անգամ Մէօնիէ ներկայացուց իր ուրուագիծը, հինգ մետր բարձր յիշատակարանին, որուն երկու մետրը գրագէտին քալելու ձեւով կանգուն դիրքին առանձնուած էր։ Մէօնիէ իր այդ ուրուագիծին միացուցած գրութեան մէջ կ'ըսէր. — «Այս է յարմարագոյն դիրքը այն մարդուն համար, որուն մէջ ամէն ինչ գործունէութիւն էր. այն իրաւախոյզին համար, որ անխոնջ պայքարող մըն էր»։ Մէօնիէ կ'ուզէր որ յիշատակարանին պատուանդանին չորս անկիններուն վրայ մեծ դէմքեր գտնուին Զօլայի վէպերէն չորսին անուններուն համապատասխանող՝ այն է Աշխատութիւն, Բեղմնաւորութիւն. Արդարութիւն և Ճշմարտութիւն։ Մէօնիէի մահուանէն ետքը Շառբանդիէ մէկդի թողուց չորս անկիններու դէմքերը, որոնց տիպարները պատրաստուած էին մասամբ, և հիմա պատուանդանին չորս կողմերը քանդակներով պիտի զարդարուին. առաջակողմին վրայ պիտի գտնուի դատարանին այն տեսարանը որուն մէջ Զօլա դատապարտուեցաւ իբր «ֆրանսական բանակը նախատող». այդ պատկերին մէջ ցուցուած են Զօլա, Բլէմանսօ, Շէօնէ-Քէսդնէր, Բիքառ և ուրիշներ։ Կողմնակի քանդակ մը կը ցուցնէ գրագէտը հանքագործի մը հետ խօսած վիճակին մէջ, ինչ որ վերաբերութիւն ունի իր Ժէրմինալ վէպին հետ։ Կողմնակի միւս քանդակն ալ կը ներկայացնէ մայր մը որ իր զաւակը կը դիեցնէ, այս ալ «բեղմնաւորութիւն» է։ Յիշատակարանին բացման յատկացուած օրն ալ Զօլայի կեանքին և գործունէութեան մէջ յիշատակելի արժանի օր մըն է. 1898 յունվարին էր որ Զօլա հրատարակեց «Կ'ամբաստանեմ» նամակը։

ԱՂԵԹԱՓՈՒԹԻՒՆ
„ԳԱՍԸԳ ԵԱՐԸՂԸ”

Կը դարմանուի, առանց պէտք մնալու Աքեճի կանառին ճիւղին մէջ վիրաբուժական գործողութեան։

Այդ ճիւղը կը գտնուի

268 Բերա, Կալաթա-Սէրայի դիմաց, Թիւ. փուռին վերի յարկը։ 268

Իտալիոյ նշանաւոր բժիշկներէն ՏՕՔԹ. ՍԵԶԱՐ ՄԱԴԴԷԻ դրութեան կիրառումովը ԱԹԵՆՔԻ ԿԱՃԱՌԻՆ աղեկապերու գործածութեամբը, որոնք կազմախօսական ու առողջապահական կանոններու համաձայն շինուած են, հիւանդներու անհանգստութիւնը իսկոյն կ'անհետանայ։

Աղեթափութեան ենթակայ եղողները նոյն ճիւղին մէջ կը քննէ ՏՕՔԹ. ՎԱՍՏՐԱՎԷԼԼԻՍ։ Հիւանդները ամէն օր առանց վարձքի կը դարմանուին։ Աւելի տեղեկութիւն առնել ուզողները պէտք է այս ճիւղին դիմեն։ 50—23

ՖՐԱՔՆԵՐ
ՍՄՕՔԻՆԿՆԵՐ
ԵՐԵԿՈՅԹԻ ԺԻԼԷՆՆԵՐ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ
ԿՐՆԱՔ ԳՏՆԵԼ
ԹԻՔԻՆՔ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. — Ելմտական Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Սելանիկի նահանգին մէքթուպճի Նէճիպ պէյ։

— Պերլինի օսմ. դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանուեցաւ Հռոմի օսմ. դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Պլաճ պէյ։

— Գոնեայի նահանգին կեդրոնական նախիյ անուանուեցաւ Պրուսայի նահանգին կեդրոնական նախիյ Ալի Աթաւլլահ էֆ., որուն յաջորդեց Էնկիւրիի նահանգին կեդրոնական նախիյ Ահմէտ Սելամի էֆ.։

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Սանիէի աստիճան ստացաւ քաղաքային պաշտօնեաներու հանգստեան թոշակի սնտուկին վերատեսչութեան թղթակցութեանց դիւանին առաջին միւմէյիզ Ահմէտ Էնիս էֆ.։ Սալիսէի աստիճան՝ ներքին գործոց նախարարութեան գործառնութեանց փութացուցման յանձնաժողովին դիւանին քարտուղարներէն Շէրիֆ պէյ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Կոյա փաշայ և Պետական Խորհուրդին անդամ Րէֆիք պէյի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Կայս. հրացանակիր Մաթիլ Իպրահիմ պէյի և Երզրումի նահանգին դէֆթէրտար Հասան էֆ.ի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ ելմտական նախարարութեան թղթակցութեանց միւհիմմէ դիւանին Տնօրէնի օգնական Ճէմալ պէյի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Այտընի նախնական պատժական դատարանին նախագահ Ալի էֆ.ի։ Հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Երզրումի ոստիկանութեան գումիսէր Ալաէտտին, Շիւքրի, Մեհմէտ ու Շապան էֆ.ներու։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ. — Երէկ եօ Սուլթան Պայազիտի մզկիթին մէջ տեղի ունեցաւ կրօնական շրջանաւարտ ուսանողներու վկայականաց բաշխումը։ Կայս. Պալատան քարտուղարներէն Ճէվատ պէյ և զինուորական վարժարանաց քննիչ առաջին ֆէրիք Իսմայիլ փաշա ժամ 8ին նոյն մզկիթը ժամանելով վհն. Սուլթանին կայս. բարեմաղթութիւնները հաղորդեցին կրօնական ուսուցիչներուն և ուսանողներուն. նաեւ յանձնեցին շնորհուած Լիագաթի ոսկի ու արծաթ շքադրամները և դրամական պարգեւները։ Այդ առթիւ հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ եղան Կայս. արեւշատութեան համար։ Միանգամայն երախտագիտական ուղերձներ մատուցուեցան յառ Կայս. Գահոյից։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Հելլենական դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Շուէտի դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ արտաքին գործոց խորհրդականին հետ։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. — Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Հալէպի ու Գոնեայի մէջ հաստատուելիք իրաւագիտական վարժարաններու ընթացքը, Սելանիկի մէջ հաստատուածին նման, երեք տարի պիտի բաղկանայ։ Շրջանաւարտները, Կ. Պոլսոյ իրաւագիտական վարժարանին շրջանաւարտներուն ունեցած առանձնաշնորհումները վայելելով, քաղաքային և դատական պաշտօններու կոչուելու համար նախապատուութիւն պիտի ունենան։ Նոյն երկու վարժարաններուն համար բարձրագոյն վարժարաններէն շրջանաւարտ մէյմէկ Տնօրէն պիտի կարգուի։ Ուսուցիչներն ալ կարելի եղածին չափ պիտի ընտրուին տեղական դատական պաշտօնեաներու և փաստաբաններու կարգերէն։ Ուսանողներն ալ մուտքի քննութեամբ պիտի ընդունուին։ Առայժմ միայն առաջին դասարաններն պիտի կազմուին, որով Հալէպի ու Գոնեայի Իտատիէ վարժարաններուն շէնքերը առանց պիտի յատկացուին, եթէ բաւական ըլլան, հակառակ պարագային ուրիշ շէնքեր պիտի վարձուին։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ մէջ առեւտրական և տուն վարձելու միջնորդութեան մասին մենաշնորհ տալու համար խնդրագիր մատուցած է Աբտուլ Խրիստոֆորիդի անուն անձ մը։ Պետական Խորհուրդը, որուն յանձնուած էր այդ խնդիրը, որոշեց մերժել նոյն աշխատագիրը, վասն զի այդ գործառնութիւնները եթէ իբրեւ մենաշնորհ վաճառ մէկ անձի ձեռք անցնին, այդ գործով իրենց ապրուստը ճարողները պիտի վնասուին։

—Սելանիկի Իտարէի ժողովը որոշեց 45 տարուան մենաշնորհ տալ ճարտարապետ Պ. Զիլիոյի՝ Սելանիկի քաղաքին զանազան կէտերուն վրայ հանրային ճեմիններ հաստատելու՝ առողջապահական կանոններու համաձայն։ Պ. Զիլիօ յանձնառու է ամէն տարի հարիւր ութսուն ոսկի վճարել տեղւոյն քաղաքապետութեան։

ԷՐԷՅԼԻԻ ԱԾՈՒԽԻ ՀԱՆՔԵՐԸ. — Ֆրանսական թերթ մը, Էրէյլիի ածուխի հանքերուն հարստութեանը վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ ուրիշ երկիրներու հետ բաղդատելով այդ հանքերէն աւելի նուազ ծախքով ածուխ կը հանուի։ Էրէյլիի հանքերէն 1895ին ընդամէնը 147,000 թոնօ ածուխ արտածուած էին, մինչդեռ 1906ին այդ քանակութիւնը հասած է 610,000 թոնոյի։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ այդ հանքերը երկրին հարստութեանց առաջնակարգ աղբիւրներէն մէկը կրնան նկատուիլ, վասն զի թէ՛ առատ և թէ լաւ տեսակէ ածուխ կ'արտադրեն։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ԿԱՌՔ. — Անատոլուի երկաթուղիի Ընկերութիւնը ձեռնհաս պաշտօնարանին աղերսագիր մը մատուցանելով մենաշնորհ խնդրեց՝ Էնկիւրիի, Գըրշէհիրի և Եօզղատի կողմերը ինքնաշարժ կառքեր բանեցնելու համար, որպէս զի ուղեւորութիւնները և տեղական բերքերու փոխադրութիւնները դիւրանան։ Ձեռնհաս պաշտօնարանը օգտակար նկատեց այդ ծրագրին իրագործումը, պայմանաւ, սակայն, որ մենաշնորհ չտրուի, այլ միայն արտօնութիւն։ Այս վերջին պարագան նաեւ գործադրելի պիտի ըլլայ նոյն նպատակով ըլլալիք խնդրանքներու համար ալ։

ՄԻՋԱԳԵՏՔԻ քննիչ յանձնաժողովը, անցեալ շաբթու, այցելեր է Պաղտատի վարժարանները և մանաւանդ արհեստագործական վարժարանը, որոնց կանոնաւոր վիճակին համար գոհունակութիւն յայտներ է։ Յանձնաժողովը պէտք ցոյց տուեր է գծագրութեան, երկրաչափութեան և քիմիագիտութեան դասեր ալ աւանդել արհեստագործական վարժարանին մէջ։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ նահանգին նոր կուսակալ Մահմուտ փաշա նոյեմբեր 29ին Տիարպեքիր ժամանելով իր պաշտօնին ձեռնարկեր է։

ԱՆԳԼԻԱՑԻ երկրաբան Տօքթ. Օսուալտ գիրք մը ու քարտէս մը հրատարակած է Տրապիզոնի և Վանայ միջեւ եղած հողերուն նկատմամբ՝ երկրաբանական տեսակէտով։ Այդ գիրքը 200,000 քառակուսի տարածութիւն մը ներկայացնող նոյն հողերուն նկատմամբ երկրաբանական տեղեկութիւններ կը հաղորդէ։ Հեղինակը անձամբ այցելած է այդ տեղերը. նաեւ Վանայ ու Ուրմիայի լճերուն ջուրերը տարրալուծելով առանց արդիւնքը նշանակած է իր գիրքին մէջ։

ՍԻՎԱԶԻ նահանգին մէջ ամառուան նման օդ կ'ընէ և երկրագործները ցանքով զբաղած են։

ՑՈՒՐՏԻՆ ՍԱՍՏԻԿ. — Տիարպէքիրէն կը գրեն թէ Մառտէնէն Արղընի գացող Մահսուն անուն անձ մը Արղընիի գիւղաքաղաքէն կէս ժամ հեռու սառեր է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Պրուսայի մէջ մետաքսի գործարանատէրներուն մտահոգութիւն կը պատճառէ մետաքսի յանձնարարութեանց դադարումը։ Ասոր պատճառն է Ամերիկայի սեղանաւորական տագնապը և հանածոներու գիներուն անկումը, որով սպառող վայրերը մետաքս գնել չեն կատարեր։ Պրուսայի գործարանատէրները իրենց ապրանքները իբրեւ վաճառ հանած են Ա. տեսակը 285 և Բ. տեսակը 246 ղրուշի. անցեալ տարի այս միջոցին Ա. տեսակը 255 ղրուշ էր և Բ. տեսակն ալ 246։

— Ատրպազարի մէջ մետաքսի վրայ գործ չըլլար. իսկ ցորենի ու ալիւրի վրայ մեծ գործառնութիւն կը կատարուի։ Արմտիքները Էսկիշէհիրէն, Քէօթահիայէն ու Գոնիայէն կը ժամանեն։

— Էսկիշէհիրի մէջ արմտիքներու վրայ բաւական կարեւոր գործառնութիւններ կը կատարուին։ Հրապարակի վրայ պատրաստ կայ 300 վակոն ապրանք։ Ցորենի քիլէն 20 ղրուշ է, միջակ ցորենինը՝ 28էն 32 և առաջին տեսակ ցորենինը՝ 35։ Մեւափրփուրի յանձնարարութիւնները նուազած ըլլալով, գիները իջնալու հակամէտ են։

— Պիլէճիկի մէջ մետաքսի հրապարակը ինկած է. օխան 25 ղրուշ կ'արժէ։ Պատրաստ ապրանքներու քանակութիւնը օր օրի կ'աւելնայ։

ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն Պ. Ստանչիով և անասնաբոյժ Տօքթ. Թոլէվ Կ. Պոլիս եկած են բանակցութիւն կատարելու, որպէս զի Պուլկարիոյ մէջ ճարակած անասնոց հիւանդութեան հետեւանքով, նոյն տեղէն բերուելիք անասնոց մուտքը արգիլուի կայս. միւս նահանգներուն մէջ։

ՋԵՐՄ. — Սպարդայի շրջակայ գիւղերուն մէջ, այսօրերս, ջերմ ճարակած է և նոյն իսկ մահեր ալ կը պատահին։ Այդ հիւանդութիւնը առաջ կուգայ Պաւզան Էօնիւ անուն լիճէն ելած գարշահոտութենէն։ Ձեռնհաս պաշտօնարանը այդ մասին հարկ եղած միջոցները ձեռք առաւ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ. — Կէօզթէբէ բնակող հիւսն Ահմէտ աղան, տասնըութ տարեկան, աղջի օրը դաշոյնով ինքզինքը ձախ որունքէն վիրաւորեց՝ իր ենթակայ եղած հիւանդութենէն չբժշկուելէն յուսահատած։ Վէրքը ծանր ըլլալով, չի յուսացուիր որ ապրի։

ԵՂՍՈՒՆԱԴԱՑ առեւանը, երէկ, տասնըհինգ տարուան ժամանակի աշխատութեան դատավարութենէ Ապտիւլխալիք անունով անձը, որ անցեալ սեպտեմբերին Սիրքէճիի կողմը սպաննած էր Զօլաք Մէհմէտ անուն մուրացիկը։

ԳՈՒՆԻ ԶԳՈՒՇԱՑՈՂ ԳՈՂ ՄԸ. — Սկիւտար Էէնիմահալլէ բնակող Արթաքի ու կինը, աղջի գիշերը, այցելութեան գացեր էին։ Քիչ ետքը գող մը մտաւ առանց տունը. կ'երեւայ թէ գողը մէկ քանի գիշեր հսկած ու հոն թափառած էր գողութիւն կատարելու համար, վասն զի Արթաքիի տան մէջ փոխանակ բան մը գողնալու, իսկոյն պառկեցաւ պատրաստ կեցող անկողինի մը մէջ և քնաթաթութեան չդիմանալով սկսաւ անոյշ քունով մը քնանալ։ Գիշերուան ժամ 4ու կէսին Արթաքի ու կինը իրենց տունը վերադարձան. երբ սենեակ մտան, տեսան թէ անծանօթ մարդ մը կը քնանայ իրենց անկողնին մէջ. նախ չաւարեցան, բայց յետոյ հետաքրքրուելով անկողինին մօտեցան, գիտնալու համար թէ ո՛վ էր այդ ինքնակոչ հիւրը. սակայն չկրցան ճանչնալ։ Արթաքի իսկոյն ոստիկանութեան իմաց տուաւ. ոստիկանները նոյն սենեակը փութացին և մարդը քունէն արթնցուցին, բայց գողը աչքերը բացաւ և միւս կողմը դառնալով նորէն սկսաւ քնանալ։ Ոստիկանները վերջապէս արթնցուցին և ձերբակալելով զայն Սկիւտարի ոստիկանութեան պաշտօնատունը ղրկեցին։ Հոն հաստատուեցաւ թէ այդ մարդը վաղեմի չարագործ մըն է Մարքօ անունով և Ֆէնէրքըլի մէջ մահալլէպի կը ծախէ։

ԼԱՆԳԱՅԻ մէջ ձկնորս Ալէքսան, Եակոբ, Խաչիկ ու Ֆրանկիւլ իրարու հետ կռուելով, ասոնցմէ Ֆրանկիւլ վիրաւորուեցաւ։ Ամէնքն ալ ձերբակալուեցան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ մէջ լումայափոխ Անթիքայի խանութէն, երէկ, փոքրիկ պարկ մը լեցուած մէճիտիէներ գողցուեցան։ Ետքը հասկցուեցաւ թէ լումայափոխին զբաղած մէկ միջոցին [illegible] մը չորթած էր այդ դրամները։

ՍԻՐՔԷՃԻԻ կայարանը բերուած եզերէն մէկը, աղջի գիշերը, վակոնէն դուրս նետուելով սկսաւ փախչիլ։ Տէրը՝ Մէնտէշ դրամ խոստացաւ զայն բռնողին։ Քանի մը հոգի հալածելու ձեռնարկեցին, բայց անասունը աւելի խրտչելով սկսաւ աւելի արագ փախչիլ դէպ ի Թօփխանէի ճամբան։ Ետքը, քանի մը հոգի ապաւինելէ ետքը, դէպի ծովեզերք խուժելով ծովը նետուեցաւ ու խեղդուեցաւ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Գծին [illegible] Հայտար-Փաշայի Քարափը հասնող ապրանքներուն դէպ ի Ղալաթիա եւ փոխադարձաբար՝ ծովու ճամբով փոխադրութեան վերաբերեալ։

ԱԶԴ

Անատօլուի Օսմ. Երկաթուղիի Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել թէ Ղալաթիոյ և Երկաթուղիի գծին վրայ գտնուած վայրերուն միջեւ վաճառականական յարաբերութիւնները դիւրացնելու նպատակով, Ընկերութիւնը կը հաւանի, վաճառքը ղրկողներուն (expéditeur) մասնաւոր խնդրանքին վրայ, ծախքը, վտանգն ու վնասները իրենց վրայ ըլլալու պայմանով, յանձնել իր կողմէ նշանակուած միջնորդ-յանձնառուի մը (commissionnaire) կատարելու համար գծին ներսի կայարաններէն Հայտար-Փաշայի Քարափը հասնող ապրանքներուն դէպ ի Ղալաթիա փոխադրութիւնը։

Այս միջնորդ-յանձնառուն՝ մինչեւ նոր կարգադրութիւն՝ Իօաննիս Նոմիքօս անուն անձն է, որ ամէն ծախք, վտանգ ու վնաս իր վրայ առնելով, կը ստանձնէ ծովային փոխադրութիւնը Հայտար-Փաշայի և Ղալաթիոյ միջեւ, ուր իր արտամաքսութեան համար ունի մասնաւոր տեղեր, ապրանքները յանձնելու համար Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա խան։

Ամէն ուղարկու, որ կը փափաքի վաճառքը ընդունողը (destinataire) պահել գծին ներսերէն Հայտար-Փաշայի Քարափը հասնող ապրանքները ստանալու պարտաւորութենէն, կրնայ միջնորդ-յանձնառու Ի. Նոմիքօյին յանձնել իր ապրանքներուն փոխադրութիւնը Հայտար-Փաշայի Քարափէն մինչեւ Ղալաթիա, ինչպէս նաեւ Երկաթուղիի կողմէ պահանջուած այլեւայլ ձեւակերպութիւններու կատարումը։

Բայց ասոր համար պէտք է որ ապրանք ղրկողը ստորագրէ բեռնագրին (lettre de voiture) վարի կողմը նշանակուած հետեւեալ յայտարարութիւնը.

«Ասկէ զատ, ստորագրեալ ուղարկուն,
«յանձնառու Իօաննիս Նոմիքօյին կը յանձ-
«նարարէ՝ Հայտար-Փաշայի Քարափէն
«ստանալ վերոյիշեալ առաքումը, յանձ-
«նելու համար զայն Ղալաթիա՝ ընդու-
«նողին, և ասիկա առանց Ընկերութեան
«կողմէ որ և է պատասխանատուութեան։»

Ընկերութիւնը նաեւ կը ծանուցանէ թէ՝ ապրանք ղրկողները կրնան վերոյիշեալ միջնորդ-յանձնառուին տալ, Ղալաթիոյ մթերանոցներուն մէջ գտնուած և գծին ներսի կայարանները ղրկելու սահմանուած ապրանքներուն՝ Ղալաթիայէն-Հայտար-Փաշայի կայարանը կամ Քարափը փոխադրելու և Երկաթուղիին յանձնելու հոգը։

Ինքնին բացայայտ է թէ Անատօլուի Օսմ. Երկաթուղիի Ընկերութիւնը պատասխանատու չէ՝ Հայտար-Փաշայի նաւահանգիստէն մինչեւ Ղալաթիա և փոխադարձաբար՝ ղրկուած ապրանքներու փոխադրութեան ժամանակ կամ յանձնառու Ի. Նոմիքօյին մթերանոցներուն մէջ գտնուած միջոցին՝ առաջ եկած կորուստներուն կամ վնասներուն։

Ասոր փոխարէն, վաճառք ընդունողները կամ ղրկողները ազատ են իրենց ապրանքները Հայտար-Փաշայի Քարափէն ստանալու, կամ ուղղակի այս վերջնոյն յանձնելու գծին ներսերը ղրկուելիք վաճառքները։

Ծովային փոխադրութեան գիներուն և պայմաններու մասին աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար, կը խնդրուի դիմել յիշեալ յանձնառուին գրասենեակը՝ կամ Հայտար-Փաշա, Տնօրէնութեան վաճառականական պաշտօնատունը։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Հայտար-Փաշա, 13/26 Նոյեմ. 1907

ԹԱՏՐՈՆ

ԱՀՄԷՏ ՖԷՀԻՄ ԷՖ.Ի ՕՍՄ. ՆՈՐ ԿԱՏԱԿԵՐԳԱԿ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՄԷՋ

Այս գիշեր Գատըգիւղի ձմեռնային թատրոնին մէջ ժամը 3ին Ահմէտ Ֆէհիմ էֆ.ի խումբին կողմէ պիտի ներկայացուի ՓԻՆՍԱԼ ՓՈՂՈՑ, 3 վարագոյրով գաւեշտ մը. և յետոյ Էրիկը-Կնիկը անուն խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, Տէր և Տիկին Ֆրինէմէճեաններու կողմէ։

Սիրանեան նուագախումբը միջնարարներուն ընտիր կտորներ պիտի նուագէ։ Գատըգիւղցիք՝ վստահ ենք թէ պիտի փութան գնահատել այս նորակազմ խումբը, որ կոչուած է զուարթութիւն ու ծիծաղ սփռել։

Գիները սովորական

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ. — 1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1902 յունուարին աւարտող նոյն պարտաթուղթերուն թիւ 11 կտրօնները եթէ երբեք չներկայացուին մինչեւ դեկտ. 31/13 յունվ., ջնջուած պիտի համարուին։ 12-5

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ԴԱՍԸ ԵՒ ԻՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մայր եկեղեցւոյ քահանայից դասը նկատելով որ հետզհետէ եկեղեցւոյ հասոյթները կը նուազին, Թաղին բարեկեցիկ ազգայիններու ուրիշ Թաղեր փոխադրուելովը և հետեւաբար ուրիշ ժամանակներու պէս կարելի չէ ամէն քահանայի իր ժամարարութեան շրջանին սովորական գումարը 100 ղրուշ անխափան վճարել, նոյն գումարելով մէկ քանի կարգադրութիւններ ըրած և յայտագրած է Ս. Պատրիարք Հօր, անոնց հաստատութիւնը խնդրելով։ Դար մը առաջ կատարուած մարդահամարի ատմարները ցոյց կուտան թէ Գումգաբու հարուստ ամիրաներու և ընդհանրապէս բարեկեցիկ ընտանիքներու Թաղ մը եղած է և այդ միջոցին Աթոռանիստ Ս. Աստուածածնայ Մայր եկեղեցին 60 քահանայ կը պաշտօնավարէր և առատ հասոյթներ ունէր. այն ատեն մէն մի ժամարարի իր շրջանի միջոցին 300 ղրուշ կը տրուի եղեր, ինչ որ այս տեսակ պարագաներու մէջ նշանակելի գումար մըն է։ Իսկ այժմ Թաղեցիին մեծագոյն մասը Թաղին Աղքատա- [illegible]

... կէտ առ կէտ պիտի բաժնէր։ Ժամարարին համար հասոյթ կրնայ ըլլալ նաև Թաղին մէջ պատահած ննջեցեալը, ատենէն եկեղեցի փոխադրելու նուէր մը սահմանել ուրիշ Թաղերու նման. այս կարգադրութիւնը սակայն Թաղ. Խորհրդոյ հետ խորհրդակցութեամբ միայն կարելի է կատարել։ Օրքայի մնայուն հասոյթներն են.— 1. Կտակները՝ որ ըստ կտակակատարին կամաց կը վճարուէր քահանայից բաժին տարեկան 2198 ղրշ., սակայն ութ տարիէ ի վեր %ին 4ով կը վճարուի։ 2. Տօնակարի օրերուն մասնաւոր պնակ մը այդ անունով։ 3. Մեռելոցի։ 4. Պաշտօնի համար։ 5. Վկայական հարսանեաց, մանչու համար 20 ղրշ. և աղջկան 10 ղրշ., 6. Վկայական մկրտութեան 5—10—20 ղրշ. չատ հազուադէպ է առնելն։ 7. Ցառուկ Ս. Պատարագի նուէր 25 ղրշ.։ 8. Պաշտօնի նուէր 10—20 ղրշ.։ 9. Ննջեցեալի այգուց 5—10—15 ղրշ. և արձանագրութիւն 3 ղրշ.։ Իսկ կիրակի և տօն օրերը պիտի շրջաբերին միայն երկու պնակ յանուն հաւասար քահանայից, մէկը՝ «Փառք ի բարձունս»ին և միւսը Ս. Պատարագին «Ողջոյն»էն վերջ գանձանակին տեղէն. ուրիշ ոև է պնակ չը պտտցնել և Թաղ. Խորհուրդը պէտք է այս սաթիւ հսկէ և արգիլէ, որովհետեւ եթէ թոյլտուութիւններ ըլլան կրնան տեղեկութիւններ ծագիլ։ Աղքատներու պնակը Պատրիարքարանի և Թաղ. Խորհրդոյ հրամանաւ շրջաբերութիւնը խիստ բանաւոր է, կ'ըսէ քահանայից դասը, մանաւանդ ճանչնալ թէ իր Թաղին կը պատկանի. Ներելի չէ ինքնաբերաբար պնակ պտտցնել. այս ամենուն վրայ պիտի հսկեն Աւագերէցը և Թաղ. Խորհուրդը։ Ծանուցումները՝ աւագերէցները և կամ ժամօրհնողը պիտի ընեն Թաղ. Խորհրդոյ յանձնարարութեամբ և ոչ թէ մէկուն կամ միւսին առաջարկութեամբ։ Վերջապէս այս կարգադրութեամբ ժամարար քահանան իրեն սահմանուած հասոյթէն դուրս տանձգութիւն ընելու իրաւունք չպիտի ունենայ. իսկ կիրակի և տօն օրերը յանուն հաւասար քահանայից պտտած երկու պնակները օրքայի մնայունին պիտի միան. քահանայից գանձապետը այդ հասոյթը պիտի հաւաքէ, պիտի արձանագրէ և ամիսը անգամ մը պիտի բաժնէ իւրաքանչիւրին։ Մայր եկեղեցւոյ քահանայից դասը այս կարգադրութիւնները յայտագ-բելով Ս. Պատրիարք Հօր կը խնդրէ որ բարեհաճի վաւերացնել մատուցուած առաջարկը, որ արդէն գործադրութեան դրուած է քահանայից հաւանութեամբ։ Այս գիրը երէկի Կրօն. Ժողովին ներկայացուած ըլլալով, որոշուեցաւ կարեւորը տնօրինել այս մասին։

ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ վարժարանը քննուելիք 7 ուսանողներէն կը միայն ընդունուեցան երէկ և ներկայացան Ս. Պատրիարք Հօր, որ անոնց այլ և այլ հարցումներ ըրաւ իրենց յաճախած վարժարաններուն ևն.ի մասին։ Իսկ ներկայացողներէն 3ը մերժուեցան իրենց անհամապատասխան տարիքին պատճառաւ։ Ասոնց տեղ ուրիշներ պիտի ընտրուին։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ առաջն. տեղապահ Տ. Եղիշէ վրդ. գրով մը դիմած է Ս. Պատրիարք Հօր և տեղւոյն եկեղեցապատկան կալուածներու մասին ինչ ինչ տեղեկութիւններ տալով, տնօրինութիւն մը խնդրած է։ Նոյնիմաստ գիր մը գրած է նաև Թօփ Գաբուի Թաղ. Խորհուրդը։ Տնտեսական Խորհրդոյ նկատառման յանձնուեցան այս գրերը։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ իր երէկի նիստին մէջ նկատողութեան առաւ նաև Մայր եկեղեցւոյ Տ. Գէորգ քահանայի մէկ խնդրագիրը, որով արտօնութիւն կը խնդրէր այրի կին մը պսակելու իր տարիքին հետ։ Ժողովը որոշեց կարեւորը տնօրինել։

ՍՂԵՐԴԻ առաջն. տեղապահ Տ. Կա- [illegible]

... մը ղրկած էր և նոյնը անցեր հրաժարած ըլլալով, Պատրիարքարանը իրեն ներկայացուած ցանկէ մը առժամեայ Հոգաբարձութիւն մը նշանակելով, հարկ եղածը գրեց հոգեւոր հովիւին։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արք. Ցովհաննէսեանի։ Ներկայ էին բոլոր անդամները.— 1. Երուսաղէմի նախկին միաբան Տ. Արսէն Վ. Գէորգեանի համար որոշուեցաւ Կեսարիա ղրկել, հոն վանքերէն միոյն մէջ, Տ. Տրդատ եպիսկ.ի հսկողութեան ներքեւ պաշտօնավարելու համար։—2. Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս արքեպ. գրով մը կը հարցնէր թէ երկրորդ ամուսնութենէ ծնած և անզաւակ անձ մը կրնա՞յ քահանայական աստիճան ստանալ, քանի որ բարոյական և կրթական առաւելութիւններով կը ներկայանայ։ Ժողովը որոշեց պատասխանել թէ երկրորդ ամուսնութենէ ծնիլ մը, երբ ի սուրբ ամուսնութենէ ծնած է, կրնայ քահանայանալ, իսկ գալով անզաւակ ըլլալու մասին, ատիպողական պարագայի աջեւ կրնայ արտօնուիլ, եթէ երբեք կրթած է զաւակներ քրիստոնէական ոգւով։—3. Վառնայէն Տ. Աբիսողոմ քահանայ գրով մը կը յայտնէր թէ, առանց իրենց ծննդավայրէն վկայական ունենալու, քանի քանի անձեր ներկայացած կը խնդրեն պսակուիլ, մէկ երկու անձանց վկայութեամբ միայն։ Ժողովը սոյն խնդիրը որոշեց յանձնել Վառնայի Տ. Մարտիրոս քհ.ի փորձառութեան, յանձնարարելով միանգամայն որ Տ. Աբիսողոմ քահանայի հրահանգներէն չշեղի։— 4. Կեսարիայէն հանրագրութիւն մը կայ Թէլլալեան Տ. Կարապետ քահանայի պաշտօնավարութեան մասին։ Ժողովը տեղեկացաւ թէ Ս. Պատրիարքը յատուկ պաշտօնագրով յանձնարարած է, ըստ Կրօն. Ժողովոյ նախորդ որոշման, յիշեալին պաշտօնավարութիւնը։ Ժողովը ատենցմէ զատ զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներու քննութեամբ։

ՊՕՐԱՅԻ աւագերէցին յանձնարարուած էր սակէ առաջ Ֆերիգիւղի քահանաներէն Տ. Ղեւոնդ Սուքիասեանը Բերայի քահանաներու դասին մէջ առնել։ Այս անգամ յիշեալը պատասխանած է թէ անկարելի է։ Տ. Ղեւոնդ խնդրած է Պատրիարքարանէն՝ Աղեքսանդրիա երթալ և տեղւոյն եկեղեցիին մէջ պաշտօնավարել։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ իր երէկի նիստին մէջ դարձեալ խորհրդակցութիւններ կատարեց Նշանի և Պսակի սակացոյցի մասին։ Այս առթիւ քանի մը ժողովական հայրեր ևս ինչ ինչ առաջարկութիւններ ըրին նոյն սակացոյցի մասին։

ՑԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Առաջնորդը, Տ. Եզեկիէլ վրդ., հակառակ շաբաթներ առաջ Պատրիարքարանէն իրեն հասած պաշտօնագրին, որ իր հրաժարականին ընդունուիլը և Երուսաղէմ մեկնիլը կը ծանուցանէր, շարունակեց իր պաշտօնը, և կը շարունակէ ու կը փափաքի շարունակել ալ, ինչ որ առիթ տուած է տեղւոյն Թաղ. և Կրօն. Ժողովներու կարգ մը խիստ դիտողութեանց։ Ամէնէն կարեւոր խնդիրը, որ չատ մը դժուարութեանց դուռ պիտի բանայ ապահովաբար, անլուծելի մնացած վեց տարուան հաշիւներու խնդիրն է, որուն լուծումը Եզեկիէլ վարդապետի յուշատետրէն կախումունի, քանի որ պաշտօնական ո՛չ մէկ արձանագրութիւն գոյութիւն ունի։ Այժմ Ժողովը հաշիւ կը պահանջէ և իրաւամբ։ Ս. Պատրիարք Հայրը, որ քաջ հմուտ է վարչական ամէն օրէնքներու և գործառնութեանց, ինչ ընթացք պիտի բռնէ իր Սրբազնութեան ներկայացուած և ներկայացուելիք թեր ու դէմ գրութիւններուն նկատմամբ, Եզեկիէլ վարդապետի մատուցած հրաժարականը ընդունելէ վերջ։ Եզեկիէլ վրդ. իր ամսականները տասը ոսկիէն կը ճանչնայ, և այդ պայմանաւ միայն հաշիւ տալու տրամադրութիւն ցոյց կուտայ, վարչական մարմինն ու ժողովուրդը 600էն կ'ընդունին զայն և անմիջական հրաժարում կը պահանջեն։ Վարդապետը անտարբերութեամբ կը շարունակէ իր պաշտօնը։

⁂ Թերթի մը մէջ հրատարակուած անստորագիր յօդուած մը՝ տեղւոյս կրթական գործերուն ակնարկելով՝ կարգ մը չըսենք սուտ՝ բայց սխալ ու անճիշդ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ. զանոնք ճշդելն անհրաժեշտ է։ Լրատուն նախ կը խոստովանի թէ՝ Հոգաբարձութեան ջանքերով երկսեռ դպրոցները անցեալ տարի յաջող շրջան մը ունեցան և այս խոստովանութիւնը մոռնալով՝ կը գրէ. «Այս տարի իգ. վարժարանը զուրկ է կարող պաշտօնեաներէ և տնօրէնուհիի մը պէտքն ունի»։ Այդ մասին կը բաւէ դիտել տալ թէ՝ նախորդ շրջանը յաջողապէս բոլորող Գատ. Հոգաբարձութեան անդամները, Տնօրէնուհին և վարժուհիներն անփոփոխ մնացած են այս տարի ևս։ Տնօրէնուհիին կարողութիւնը անժխտելի է. Նախորդ տարիէն պաշտօնանկուած աւագ վարժուհիի մը և դեր-տնօրէնի մը Թելադրութեամբ մէկ երկու թեթեւաբարոյ վարժուհիներու բողոքելը չի նշանակեր թէ Տնօրէնուհին անկարող է։ Ամէն բողոք իրաւունքով չի կրնար ըլլալ։ Իրաց հանգամանքին վրայ ագիտանալ է ըսել թէ՝ «բողոքը իրաւացի փաստերու վրայ հիմնուած է», քանի որ Հոգաբարձութեան ատենապետ՝ Վսեմ. Ցարութիւն պէյ Հէլվէճեան, իր անկեղծ կրթասիրութեամբ, անաչառ և ուղղամիտ քննութեան մը ենթարկելով խնդիրը, տղայական և անձնական հաշիւներու արդիւնք գտած է։ Արդէն սանուհեաց թիւին 380էն 470ի բարձրանալը, այս տարի, ապացոյց մը չէ՞ Տնօրէնուհիին և դըպրոցին բարւոք ըլլալուն։ Ատենապետ պէյը, իբր փորձառու բժիշկ և դաստիարակուած անձ՝ չա՛տ լաւ գիտէ ճանչնալ և գնահատել անձերն ու անոնց կարողութիւնները և պաշտօնավարութեան մասին գոհունակութիւն և շնորհակալութիւն յայտնելով կրկին պաշտօնի հրաւիրած է զայն։ Բոլորովին անհիմն է նաև վերոյիշեալ Տնօրէնուհիին ամուսնոյն Տնօրէնութենէ դադրիլը. ան Տնօրէն չէ արդէն, և չէ եղած ալ. իբր այցելու ուսուցիչ՝ դասախօսելու սակ պաշտօն մը ունի երկսեռ վարժարանաց բարձրագոյն կարգերուն, զոր կը շարունակէ խղճմտօրէն, առանց ամենադոյզն փոփոխութեան։ Ենթադրուած է նաև արական դպրոցի երկու «գլխաւոր ուսուցիչներուն» հակառակութիւնը հանդէպ իրենց Տնօրէնին. այդ մասին իմ կարծիքս այն է որ, Տնօրէն էֆ.ն իր անձեռնհասութիւնը զգացած ըլլալով՝ հանդէպ անոնց, դիտմամբ հակառակներ կ'ուզէ ներկայացնել զիրենք, դպրոցի ընդհ. ուղղութեան վրայ ըրած իրենց դիտողութիւնները չեզոքացնելու համար յաչս Գատ. Հոգաբարձութեան։

Թղթակից

ՄՈՒՇԷՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Մեր թղթակիցը կը գրէ.— Երկու ամիս է որ Մշոյ եկեղեցական Թեմին կողմէ եղած դիմումներու վրայ՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը և Կեդր. Գաւառ. Վարչութիւնը բարեհաճեցան նկատի առնել Մշոյ առաջնորդութեան Թափուր վիճակը, և ինչպէս լրագիրներէ իմացուեցաւ, Կարնոյ նախկին Առաջնորդ Տ. Զաւէն Ծ. Վ.ը Պատրիարքական փոխանորդ նշանակուած է Մշոյ Թեմին, որուն միացած է, առժամանակեայ կերպով՝ Բաղէշի առաջնորդութիւնն ալ, բայց այդ հրատարակութենէ մինչեւ հիմա, Մշոյ Առաջնորդարանը տակաւին չէ ստացած ո և է պաշտօնագիր Պատրիարքարանէ, այդ կարգադրութիւնն հաստատող. ուստի, ինչպէս կ'իմանանք, Մշոյ Առաջնորդարանը մտադիր է կրկին դիմումներ կատարել ու խնդրել որ Տ. Զաւէն վարդապետի անուանումի և դէպի վիճակը փութացումի համար, հարկ եղած կարգադրութիւնները ըլլա՛ն, որովհետեւ Թեմային կրօնական, ամուսնական և վարժարանական խնդիրները անհրաժեշտ պէտք ունին Պատրիարքական փոխանորդ Հօր ներկայութեան, եթէ հնար է՝ նոյն իսկ ձմեռը չծանրացած։ Եւ արդէն ձմեռը սկսած է ոչ միայն լեռներ և սարաւանդներ, այլ դաշտին վրայ ալ քանիցս ձիւն կ'իջնէ և ցուրտը օրէ օր կը խստանայ, աչւնը ձմրան վերածելով։ Եթէ վաղահաս գարուն մը չյաջորդէ այս տարալէպ ձմրան, անասնոց ուտեստը սատակ պիտի ազէ, ի վնաս հողագործին, և մասնաւորապէս աղքատիկ դասակարգին։ Արդէն վաղահաս ձիւնի և ցրտի երեսէն՝ թէ՛ դաշտի և թէ լեռնային մասերուն մէջ՝ հացահատիկներու մէկ մասը՝ կորեկ, կլկիլ ևն. մեռան, ինչպէս և տեղ տեղ բրինձը և ծխախոտը, բայց ոչ ամբողջապէս։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ Գ. ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ Փոխանորդարանի Ազգ. Պատրիարքարանի.
—Երզնկայի Ծաթ գիւղի բնիկ, 40—42 տարեկան, 25 տարի յառաջ ամուսնացած Նշան Խաչատուր Գրգգուչեան անուն միջահասակ, ծաւի աչքերով, բարակ ու չէկ յօնքերով, բոլորակ ծնօտով, քիթն ու բերանը միջակ, թաւ ու չէկ պեխերով ու Թանձրաշուրթն ազգայինը 18 տարի յառաջ պանդխտութեան ելնելով անյայտացած է։ Կը խնդրուի արգոյ ազգայիններէ, որ եթէ երբեք յիշեալ անձին ո՛ղջ, ողջ կամ մեռած ըլլալուն վրայ որ և է տեղեկութիւն ունին, հաճին Պատրիարքարանիս ծանուցանել։ (Կնիք)

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Խառն ժողովը այսօր գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տիրան պէյ Աշնանի։ Ներկայ էին Կրօն. Ժողովէն Տ. Գրիգորիս արքեպս. Ցովհաննէսեան, Տ. Տ. Ղեւոնդ Դուրեան և Գրիգորիս Պալագեան վարդապետները, Տ. Սահակ Ա. քհ. Տէր Սարգիսեան, Տ. Կարապետ Ա. քհ. Սանտալճեան և Աչճեան, Ճէպճեան քահանաները, Քաղաք. Ժողովէն՝ Գէորգ Ասլանեան, Ցարութիւն Ասլանեան, Տօքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան և Մկրտիչ Աճէմեան էֆ.ները։

1. Երուսաղեմայ Ս. Պատրիարքը ղըրկած էր վանական մատակարարական 12 տարուան հաշիւները, քննութեան տեղեկագրով մը, ինչպէս ղրկած էր նաեւ բարեփոխեալ ներքին կանոնագրին ծրագիրը։ Ժողովը յանձնեց ատենապետ Գաբրիէլ Նորատունկեան և Աշնան Տիրան էֆ.ներու նախաքննել հաշուեցոյցերը, իսկ կանոնագրին նախաքննութիւնը վերապահեց Ս. Պատրիարքին։

2. Թէպէտեւ սակէ առաջ Փառէն Վ. Պաղտատի Պատր. փոխանորդ կարգուած էր սակայն Ժողովը նկատելով որ Փառէն Վ.ի ներկայութիւնը Դպրեվանքին մէջ կարեւոր է, մատակարարական գործոց համար, որոշեց որ Փառէն վարդապետ վերադառնայ Արմաշ, գործօն պաշտօն մը ստանձնելու համար, իսկ Պաղտատի փոխանորդ կարգեց Երուսաղեմի միաբաններէն Սարգիս վրդ. Աճէմեանը։ Այս ընտրութեան մասին, արդէն Երուսաղեմի Ս. Պատրիարքին հաւանութիւնը առնուած էր։

3. Ղալաթիոյ Խնամակալութեան անդամներէն Արսէն էֆ. Արսէնեան և Տօքթ. Գաբամաճեան վերջնապէս հրաժարական մատուցած ըլլալով, անոնց տեղ անդամ ընտրեց Արմենակ էֆ. Ինճէեան և Մադաթիա էֆ. Նարկիլէճեան։

⁂ Ժողովին ներկայացաւ Ուրֆայի առաջնորդ Տ. Անանիա վրդ. և ինչ ինչ բացատրութիւններ տուաւ. Ժողովը գոհացուցիչ գտաւ և իր գոհունակութիւնները յայտնեց Տ. Անանիա վրդ.ի։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Նուանդ էֆ. Խ. Գազարոսեանի ընդ. Օրիորդ Մառի Գ. Մագոլեանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս Գէորգ էֆ. Տէմիրճեան։

⁂ Նոյնպէս Լեւոն էֆ. Արմաղանեանի ընդ. Օրիորդ Էօմիւրեանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի 60 ղրշ. նուիրած է Գրիգոր էֆ. Սերովբեան։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 31 դեկտ.—Վերջացող տարուոյն Սակարանի վերջին օրը փայլուն կերպով աւարտեցաւ։ «Ռընթ»ներու աղուութեան հակառակ, բոլոր գիները բարձրացած են։ Միայն ֆրանսական Ռանդը չի մասնակցիր ընդհանուր լաւ տրամադրութեանց։ Օտար արժեթուղթերը մասնաւորաբար կը փնտռուէին. դարձեալ ամէնէն լաւ դիրքը կը վայելեն օսմ. արժեթուղթերը։ Սակարանը բացուելուն Օսմ. Միացեալը մէկ «բուան» բարձրանալով 95.40 եղաւ և 95 ըլլալէ ետքը ամէնէն բարձր գինով փակուեցաւ։ Սպանիական արտաքինն ալ մէկ «բուան»ի մօտ վրայ դնելով 94.75 եղաւ։ Ռուսական արժեթուղթերը աւելի հանդարտ էին։ Ռիօ Թինթոյի համար չատ խնդրանք կայ. 35 ֆր. վրայ դնելով 1690 եղաւ, վասն զի պղինձը երկու ոսկիի յաւելումով 62.15ի բարձրացած էր։ Պալիա Գարաայտնի վրայ չատ գործ չկայ։ Կապարի հրապարակը քիչ մը լաւագոյն է։ Սպանիականը 5 չիլին վրայ դնելով 14.12ի բարձրացաւ։ Վաճկի հաստատութիւնները օգտուեցան ընդհ. հակումէն և անոնց բաժնեթուղթերուն գիները բարւոքեցան։ Լոնտոնի վրայ փոխանակագիրը 25.16 է։ Պերլինէն ու Լոնտոնէն առնուած լուրերը նպաստաւոր էին։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ անգլիական քոնսոլիտէները 84ը անցնելով 84.12 եղան։ Ամերիկեան արժեթուղթերը, Նիւ-Եորքի մէջ եղած խնդրանքներուն հետեւանքով, մէկ «բուան» ևս շահեցան։ Հանքային բաժնեթուղթերուն գիները լաւ են։

ՓԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի դատական նախարար Պ. Կիեօ Տըրէնեը այս առաւօտ յանկարծամահ եղաւ Ծերակոյտին մէջ՝ սրտի կաթուածի հետեւանքով։ Շաբթուս վերջը ազգային յուղարկաւորութիւն պիտի կատարուի։

—Տարեգլուխի շնորհաւորութիւնները տեղի պիտի չունենան։

—Պ. Կիւեօ Տըրէնեը 1833 դեկտեմբեր 26ին ծնած էր Պախօսի մէջ։

— Պ. Կիւյօ Տըրէնէի յաջորդը յուղարկաւորութենէն ետքը պիտի կարգուի։ Իբրեւ յաջորդ ընտրելի կը նկատուին Պ. Պ. Վալլէ, Քոււբի և Մօնի, մանաւանդ Պ. Վալլէ։

—Ծերակոյտը միաձայնութեամբ քուէարկեց ելմտացոյցը, զոր Երեսփ. Ժողովը քուէարկած էր։

ՊՐՈՒՍԷԼ.— Պելճիքայի նախարարապետ Պ. Թրուզ ծանրապէս հիւանդ է։ Այսօր վերջին օծում տրուեցաւ։ Այնպէս կը նկատուի թէ նախարարապետին հիւանդութիւնը մեծապէս կը կնճռոտէ Պելճիքայի քաղաքական կացութիւնը, մանաւանդ Քոնկոյի խնդրոյն համար։

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ պատերազմական նախարարութեան խորհրդական Վալլերիօ զօրավարն ալ պիտի հրաժարի։ Իրազեկ շրջանակներու մէջ միշտ համակարծիք են ոչ-զինուորականի մը պատերազմական նախարար անուանուելուն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բէլ Մէլ Կազէթ կ'ըսէ թէ Անգլիոյ նախարարապետ Սըր Հէնրի Քէմբպէլ Պէնըրմէնի բժիշկները կը պնդեն որ պէտք է հանգստեան կոչուի։ Այդ պարագային նախարարապետութեան պաշտօնը պիտի յանձնուի Պ. Ասքուիթի։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ նախարարապետ Պ. ֆոն Պէք կ'առաջարկէ չեխաւ-գերման տեսակ մը իրաւախոհութիւն կնքել՝ այդ միջոցով օրէնք մը քուէարկել տալով Աւստրիոյ Խորհրդարանին։ Չեխերը կ'ըսեն թէ այդ օրէնքը չի կրնար քուէարկուիլ Աւստրիոյ Խորհրդարանին կողմէ, այլ Սկրամի ժողովին իրաւասութեանը կը վերաբերի։

— Ֆերտինանտ իշխանին նշանածը՝ Ռէօյս-Քէօսթրիցի Հէլէնորա իշխանուհին Վիեննա ժամանեց. յառաջ Լինչդպրուն գնաց՝ Ռէօյսի իշխանին դղեակը, ուր ամուսնութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Պ. Դ-ֆդ, Պօսդընի մէջ ճառ մը արտասանելով, ըսաւ թէ Մ. Նահանգաց մէջ յառաջիկայ մեծ խնդիրը պիտի ըլլայ խիստ դրութեան մը կիրառումը երկաթուղիներու և «դըրըսդ»ներու համար։ Ասկէ վերջը Պետութիւնը պիտի ստանձնէ երկաթուղիներու շինութիւնը։

ՄԻՒՆԻԽ.— Ֆլոդէնֆէրայնի պավիէրական ճիւղը, այսօր կատարուած գումարումի մը մէջ, կատարելապէս հաւանութիւն յայտնեց Ռուբբէխտ իշխանին։ Անգլեւգերման Թիւրիմացութիւնները վերագրեց Քայմ զօրավարին արարքներուն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Մեծանուն գիտուն Լորտ Քիլվին մէկ միլիոն անգլիական ոսկիի հարստութիւն մը Թողած է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Ռումանիոյ միջեւ առեւտրական դաշնադրութեան մը կնքման բանակցութիւնները յունուար 1/10էն ետքը պիտի վերսկսին։

ԱՉՈՒԸՆԻՆ ԼՈՅՍ
Բոլոր ընթերցասէրներուն եւ անհամբեր սպասողներուն . . .
Վերջապէ՛ս ի լոյս ընծայուեցաւ
Ծանօթ գրագէտ "ԹԷՈԴԻԿ„ է հեղինակուած
1908ի
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ
Հրատարակութեամբ եւ Տպագրութեամբ
Վ. եւ Հ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
85 Լուսանկար ! եւ 400 Նիւթ !

Բովանդակութեան և Տպագրութեան կրկնակ տեսակէտով, նախորդ տարուանը բոլորովին գերազանցող այս մատեանը ունի տասնր ծաւալի մը մէջ՝ հոծ այժմէութիւններ, որոնցմով լիուլի կ'արդարացնէ իր «ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ» անունը։ Աշխարհաբար շարադրուած Օրացոյց՝ բոլոր ազգերուն եւ ժողովուրդներուն, ընդարձակ յուշատետր, մէն մի էջի ներքեւ առօրեային առած. կրօնական, բանասիրական, գրական, գիտական, բժշկական, գիւղատնտեսական, առեւտրական, գեղարուեստական, առանձին ևն. ևն. բազմազան նիւթեր, ծանօթ գրողներու, բժիշկներու և արուեստագէտներու գրուածքներ, 1907ի հանգուցեալներ, ժամանցի հատուածներ, երգեր, զաւեշտ, միտքի մարզանք և երեկոյթի խաղեր, — ամբողջն ալ՝ նոր, անտիպ և ճաշակաւոր կերպով խմբագրուած և զետեղուած բազմաթիւ լուսանկարներու և պատկերներու աղնիւներ։

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ տասուքիւ հայ «ԱԼՄԱՆԱ ՀԱՇԷԹ»ն է, գերազանցապէս անզուգական, զբօսալի ու պիտանի՝ իր ճոխ պարունակութեամբ և մանաւանդ այն չքեղ և անթերի տպագրութեամբ որ հրատարակիչներուն՝ Տէր-Ներսէսեան Եղբայրներուն յատուկ է կարծես, — գեղարուեստական հրաշալի կողքէն սկսեալ մինչեւ ամենավերջին էջը։

Իր այս բոլոր առաւելութիւններով, «ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ» կոչուած է մնալու տարին ամբողջ՝ ամէնո՛ւն ձեռքը, վասն զի ամէնո՛ւն փափաքածն է ան, ամէնո՛ւն օգտակար ըլլալիք հատորը, ամէնո՛ւն Թղթատուելիքը, ամէնո՛ւն ճաշակը գոհացունողը և ամէնո՛ւն ալ մէջէն անբաղդատելին՝ իր նիւթերուն ու գիտերուն անհամեմատ պէսպիսութեամբը և գեղարուեստ կենդանագիրներուն առատութեամբը։

ԳԻՆՆ Է 10 ՂՐՈՒՇ
Գաւառներու համար, Թղթատարական ծախսը՝ 2 ղրուշ աւելի։ Միակ կեդրոնատեղի Վ. և Հ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ Թղթավաճառատուն, Պաղճէ Գաբու, Ճէլալ Պէյ խանի տակ, Կ. Պոլիս։
Ապառիկ յանձնարարութիւն բնաւ չընդունուիր։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 31 Դեկտ.			
Միացեալ Օսմ. պարտք.	բաց.	Ա. Ռ.	95 30
	գոց.	»	95 40
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	170 —
Թրանսվալ		»	45 50
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	692 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ		»	428 —
Պալիա Գարա Այտըն		»	430 —
Օսմ. մաքսատուն		»	500 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		»	95 40
Քրէտի Լիոնէ		»	1179 —
Ռուսական 5 %		»	94 55
Իտալական Ռանթ		»	103 80
Սպանիական արտաքին		»	94 75
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25 165
Դրամագլուխ Ֆրանս. Պանքայի		»	4 —
ԼՈՆՏՈՆ, 31 Դեկտ.			
Միացեալ Օսմ. պարտք	բաց.	Ա. Ռ.	94 —
	գոց.	»	94 —
Օսմանեան Կայս. Պանքա		»	17 50
Անգլիական քոնսոլիտէ	Փ. Կ.	»	83 55
Հելլենական 5 % 1881		»	46 50
Չարթըրտ		»	1 75
Բուլկարական փոխառ. 1892		»	102 —
Ռանտ Մայնս	Փ. Կ.	»	5 27
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ		»	25 48
Դրամազեղչ		»	7 —
ՊԵՐԼԻՆ, 31 Դեկտ.			
Օսմ. միացեալ			93 95
Ռուսական 4 % 1902		մարք	— —
Ռումէլի երկաթուղի		»	144 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ չէք		»	20 210
Դրամազեղչ		»	6 —
ՎԻԵՆՆԱ, 31 Դեկտ.			
Ռումէլի երկաթուղի		քուրոն	183 —
Վիէննը Պանք Ֆէրայն		»	515 —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ		»	95 90
» Լոնտոնի վրայ		»	241 60
Օսմ. Ռէժի		»	405 —

5րդ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
"ՍԻՆԿԵՐ„Ի
ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, Թ. 343, ԱՌԱՋԻՆ ՅԱՐԿ
ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑ Է
ՄՈՒՏՔԸ ՁՐԻ
Առաջին կարգի մրցանակի արժանացած Բարիզի 1900ի, Սեն-Լուիի 1904ի, Միլանի 1906ի եւ Պրուսայի 1906ի ցուցահանդէսներէն

ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻՒ
ԱՄԷՆԷՆ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐՆԵՐՆ ԵՆ
Աղջիկներու համար՝
ԻՆՉ ՊԷՏՔ Է ԳԻՏՆԱՅ ԴԵՌԱՏԻ ԱՂՋԻԿ ՄԸ
Մանչերու համար՝
ԻՆՉ ՊԷՏՔ Է ԳԻՏՆԱՅ ԴԵՌԱՏԻ ՄԱՆՉ ՄԸ
Նուէրի համար բազմագոյն գեղեցիկ կողքով մը զարդարուած
Իւրաքանչիւր հատորը 7 ղրշ.
Կեդրոնատեղին է ՍԱԳԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ և ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆ 10—4

ՆՈՐԱՁԵՒ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏՆԵՐՈՒ
Մասնաւոր ճիւղը
ՄԱՅԵՐ
Վաճառատան
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ
Մեծ ընդունելութիւն
կը գտնէ
ԻՐԱԿԱՆ ԱՆՓՈՓՈԽ ԳԻՆ
25—17

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖԱԹՈՒՐԱ ՈՒ ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ բոլոր հարկատուներուն թէ վաճառականներու, ճարտարագործներու, սեղանաւորներու կամ սառաֆներու կողմէ իրենց յաճախորդներուն տրուած ամէն ֆաթուրա ու հաշուեցոյց ենթակայ են 5 փարա արոշ դրոշմատուրքի, համաձայն 9րդ յօդուածին (թիւ 31) Դրոշմատուրքի Կանոնագրին։ Այդ տուրքը պարտին վճարել Ֆաթուրայի ու հաշուեցոյցի տէրերը։ Այդ մասին հարկատուներուն կողմէ չատ մը օրինազանցութիւններ գործուած ըլլալով, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը անոնց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ վերոյիշեալ օրինական տրամադրութեան, ինչպէս նաև դրոշմատուրքի կանոնագրին 38րդ յօդուածին վրայ, որ 100 ղրուշ տուգանք կ'ենթարկէ իւրաքանչիւր օրինազանցութիւն։ Դրոշմատուրքի Կանոնագրին կիրառումը դիւրացնելու համար, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ ֆաթուրաներու և հաշուեցոյցներու դրոշմատուրքը կարելի է վճարել արտակարգ դրոշմումով և 5% զեղչով։ Միեւնոյն ատեն Վարչութիւնը կը փութայ հարկատուները զերծ կացուցանել օրինազանցութեան հետեւանք եղող վնասներէն, որոնք ակներեւ են Դրոշմատուրքի Կանոնագրին 50րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, և որով օրինազանցներէն առնուած տուգանքին կէսը կը տրուի օրինազանցութիւն մը Վարչութեան իմաց տուողներուն։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստոս 1907 30—29

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20ի Կայս. Իրատէով [illegible] Հաշիւ

ԽԴ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ — Օգոստոս 1907

ՏՈՒՐՔԵՐ	[illegible]	[illegible]	Գումար 1907 օգոստ. 31	Գումար 1906 օգոստ. 31	Տարբերութիւն 1906էն առ այսօր
	0. 0.	0. 0.	0. 0.	0. 0.	0. 0.
[illegible]	120869 40	507286 84	628155 01	578173 18	+ 49672 86
Դրոշմաթուղթ	31623 54	151075 70	182704 24	182826 75	— 122 51
[illegible]	33078 26	92811 91	125840 27	121915 41	— 3705 14
Ձկնորսութիւն	4605 53	19442 55	24048 08	24533 23	— 492 15
[illegible]	19443 81	139302 35	158746 16	136890 94	+ 21855 22
[illegible]	74255 01	43191 28	117446 79	—	+ 117446 79
[illegible]	—	375000	375000	375000	—
[illegible]	11636 07	130456 73	142092 80	126194 8	+ 15797 95
[illegible]	51 98	—	51 98	51298	—
[illegible]	12668 86	62344 30	75018 16	74013 16	—
[illegible]	25000	—	25000	25000	—
[illegible]	2393 81	7307 79	9701 60	8962 48	+ 739 12
Գաւառներու մէջ դրամներու վաճառումէն գոյացած շահ	878 14	2835 33	3713 47	2764 59	+ 948 88
	387603 53	1491655 08	1879 [illegible] 61	1676487 59	+ 202771 02
Գանձուն հետ եղած հաշիւ	1809 60	5722 69	7532 29	4973 79	+ 2558 50
Համագումար	389413 13	1497377 77	1886790 90	1681461 38	+ 205329 52

	1907		1906	
Կեդր. Վարչութեան ծախքեր	28340	18	41196	35
Գաւառ. Վարչութեան ծախքերը	251514	81	219020	02
Մնացորդ պահանջ գաւառներէ	4001	02	4703	85
Ռէժիի ծխախոտին մասնակցութեան բաժինը	25000		25000	—
Գանձուն հետ եղած հաշուէն մնացորդ	…	—	1250	15
Գումար	318855	99	290170	37
Փոխնակալ պարտքի տոկոսներ վճարելու յատկացուած գումար Եւրոպայի ու Կ. Պոլսոյ մէջ	826375	88 (*)	856213	84
Փոխնակալ պարտքի փոխառութեան եւ Ռումէլիի երկաթուղիի պարտաթուղթերուն ամորթիսըման համար վճարուած գումարներ	227294	08	238697	61
Մնտուկ	514264	95	296379	56
Գումար	1886780	90	1681461	38

Ի Դիմաց Վարչական խորհուրդին

Նախագահ — Վարչական խորհրդոյ անդամ
Ա. ՊԼՕՔ — ԹԷՍԹԱ

Կ. Պոլիս, 3/16 եդկտ. 1907

(*) Որուն 215,250 ոսկին յատկացուած է 4 % տոկոսաւոր Բրիօրիթէ պարտաթուղթերուն 1906 սեպտ.ի վերջին պայմանաժամին։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Բոլոր պայմանագիրներու եւ մասնաւորաբար վարձակալութեան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրներ։

Բոլոր պայմանագիրներու և մասնաւորաբար վարձակալութեան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները անհատաբար ենթարկուած են թիւ 85ի 9րդ յօդուածին մէջ կանխատեսուած դրոշմատուրքին, այսինքն 10 փարա 40էն սկսեալ մինչեւ 100 դրուշի համար, և 20 փարա՝ 100 դրուշէն վեր գումարներու համար։ Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը տեղեկացած ըլլալով թէ բազմաթիւ պայմանագիրներ Դրոշմատուրքի Օրէնքին ենթարկուած չեն, սահմանուած է զանցառուներուն նկատմամբ դատական հետապնդում կատարել և 38րդ յօդուածին համաձայն տուգանքները գանձել, դրոշմաթուղթ զուրկ իւրաքանչիւր ստացագրէ 150 կամ 250 դրուշ, փակցուելիք 10 կամ 20 փարա դրոշմաթուղթին համեմատ։ Վարչութիւնը այս առթիւ հարկատուներուն կը յիշեցնէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 50րդ յօդուածին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն, զանցառուներէն գանձուած տուգանքներուն կէսը պիտի տրուի օրինազանցութիւններ իմաց տուող տեղեկատուին։ Վարչութիւնը կը զգուշացընէ այն վնասներէն, որոնք առաջ կրնան գալ պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները առանց դրոշմաթուղթի ձգելէն, միեւնոյն ատեն ուշադրութիւն հրաւիրելով այն ակներեւ չահուն վրայ զորս ունին պայմանագրի տէրերը, եթէ տեղեկութիւն տան դրոշմաթուղթէ զուրկ ստացագիրներու մասին։ Վարչութիւնը միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ հարկատուներուն թէ կրնան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները կանխաւ ու ամբողջովին ենթարկել արտասովոր դրոշմի, %ին 5 զեղչով։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

1/14 օգոստ. 1907 — 30—30

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանասթըր, Սկիւպ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժէթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուն որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Մնտուկ մը ունի, չատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—46

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդութեան երթեւեկութիւններ
Դեկտեմբեր

Գշ. 18|31 Պիրէոս, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բոր-Սաիտ ու Սուրիոյ նաւահանգիստներու մեկնող շոգենաւին հետ։
Գշ. 18|31 Օտեսա ժամը 4ին։ Հաղորդակցութիւն Խրիմ-Կովկաս, Խրիմ-Ազով, Օտեսա-Խէրսոն, Օտեսա-Նիքոլայէվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։
Դշ. 19|1 Սէվաստոպոլ ժամը 10ին։
Եշ. 20|2 Տարապոզան, Մերսին, Իզմիր, Խիոս, Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սաիտ, Աղեքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։
Շբ. 22|4 Օտեսա, ժամը 12ին։ 50—29

ԲԼԱՔՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՂԹԵՐԸ ԺՈՒԿԼԱՅԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՆ

ՊԱԶԱՐ ՕԹՕՄԱՆ
ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՏԱՔՍԷ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
1870ին հիմնուած
Պ. Ա. ԳՈՒԼԷՆԻԷՔՕՍ
ՂԱԼԱԹԻԱ՝ Թիւնէլի փողոց, թիւ 28, 36, 41
ՊՈԼԻՍ՝ Ֆինճանճըլար Եօգուշու, թիւ 21.

Սոյն վաճառատանց մէջ կը ծախուին բուրդէ ամէն տեսակ կերպասներ, Մաթինէ աթօրներ ու վարագոյրներ, ժամաչափ կտաւներ՝ 1 չարչայէն մինչեւ 7 չարչա լայնութեամբ։ Նոյնպէս կը գտնուին մատաբօլամներ, նորաձեւ թիլեր, անձեռոցներ և սեղանի սպասներ, անկողնի ամէն տեսակ կազմածներ՝ վուշէ և բամպակէ պատրաստուած, բուրդէ կերպասներ հագուստի համար, թաւիչէ կերպասներ եայլն 5

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԵՆ ՍՐԱՆՑ ԳԻՆԸ

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նալդօզըիա
Միճիա	Էմէյսիա
Րոյմնիա	Պուզիրիա
Թէյյար	Մօկրիա
Նաւզօն	Ֆալէյ
Նավազրին	Ֆարօս
	Թիզա

Առաջին կարգի շոգենաւերը չատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրական լուսաւորութիւն կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար սենեակներ ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ առժամանակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց սենեակներ չունին։ Տեղերէն
Կ. Պոլսէ Լիվերպուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈՂ եւ Ընկ. Գործակալք
Ուիթալ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—30 31 Ճէմս Սդրիդ, Լիվերպուլ,

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2|14 եւ 1320 Օկտ. 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըլ խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Գօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պահչէ Գաբու, Թրամուէյի ճամբուն, Թ. 40, մաքսատան մօտ։
Պոլիս, Մ. Ի. Սաոօք, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահչէ Գաբու Թիւ 10։
Պոլիս, Ա. պտոն պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Պոլիս, Գ. Մ. Այմէլըզլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաօթասիատիս չուկայի հրապարակ։
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Ֆնդրիս, Մօտա Հատտէսի։
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Երէնգիւղ, Թէօտօս Իօաննիտէս, Նամազկատան մօտ։
Շիշլի, Մ. Ի. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ հանդէսի, թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրիանց, թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Բէնտիք, Բ. Սոմմարիպա։
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։
17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԲՆԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ
ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱ

ՍՐՈՒԱԿԻՆ ՁԵՒԸ

Ծանօթ լուծողականներուն մէջ ամէնէն ազդուն է։ Դառնահամ չէ, առանց խիթ պատճառելու իր ներգործութիւնը կ'ընէ՝ չատ փոքր ծաւալի մը տակ։

ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ ՉԱՓ՝ մէկ գաւաթ (կամ սրուակին կէսը)
ԹՈՒԼԱՑՈՒՑԻՉ ՉԱՓ՝ կէս գաւաթ

Կը բաւէ ամէն առտու քննաքի գաւաթ մը խմել այս լուծողականէն, պնդութեան առաջքը առնելու համար։

Ամէն դեղավաճառի եւ դեղագործի քով կը գտնուի այս դեղը։ 50—8

ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ

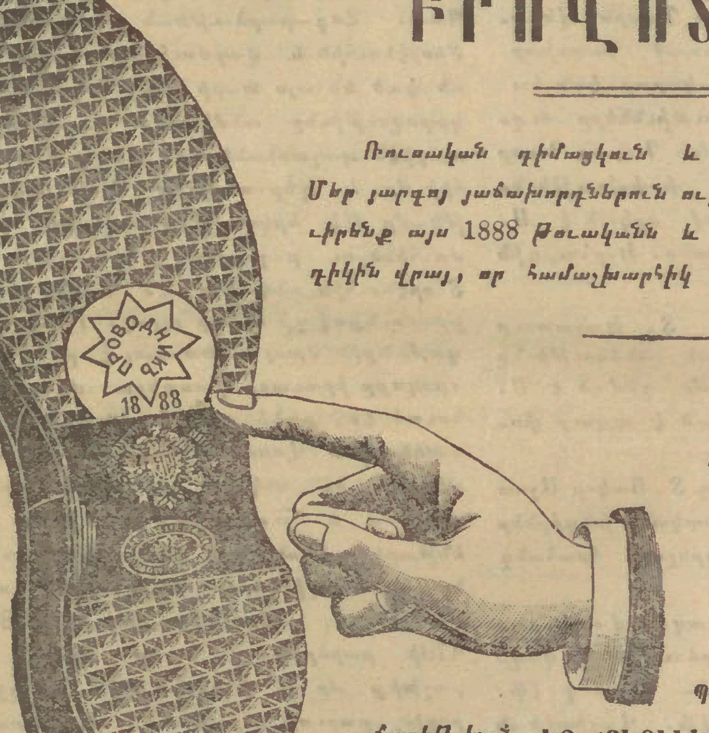

Ռուսական դիմացկուն և վայելուչ լաստիկներ։ Մեր յարգոյ յաճախորդներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս 1888 թուականն և մարհան կրող լաստիկին վրայ, որ համաշխարհիկ համբաւ կը վայելէ։

Կը ծախուի կօշիկի գլխաւոր վաճառատուներուն մէջ։

Ընդհ. մերժանց
Պոլիս, Պէօյիւք Թիճարէթ խան, ԷՑ. ՔԻՕԼԼԷՐ, յաջորդ Ֆէրտինանտ Շմիտ։ 50—33

ԻՐԱԿԱՆ ՋԵՂՉ.
ԱՍՈՒԵՂԻՆԱՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ
Պոլիս, Մահմուտ Փաշա, Ախըր Չէշմէի քով
եւ պողաչանիին փուռին դիմաց

Ասուեղինաց բազմաթիւ վաճառատուններուն մէջ ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէ այն անգլիական վաճառատունը, որ Մահմուտ Փաշայի մէջ կը գտնուի, որովհետեւ միակ հաստատութիւնն է որ իր բացումէն ի վեր իրեն համար կանոն դրած է ուղղակի Անգլիայէն բերուած առաջնակարգ կերպասեղէններ ծախել։ Այսպէս՝ ո՛չ մէկ տեղ չէ կարելի կերպասներու այնքան ճոխ մթերք մը գտնել, միչտ նոր գոյներով, ինչպէս չագանակագոյն, կանաչ, լիլա։ Պէտք է աւելցնել որ զանազան պատճառներով և եղանակը յառաջացած ըլլալուն, այսօրուընէ սկսեալ, հարիւրին 30 զեղչով պիտի ծախենք քօսթիւմի, բանթալոնի, բալթոյի յարմար հազարաւոր կտորներ, իսկ ֆանթէզի ժիլէները հարիւրին 50 զեղչով պիտի վաճառուին։ Անտարակոյս մեր յաճախորդները պիտի փութան օգտուիլ այս վաճառումէն, որ տասնըհինգ օր միայն պիտի տեւէ, քանի որ չենք կրնար այդ զոհողութիւնը աւելի երկար ատենի համար ընել։ 10—8

ԱՆՓՈՓՈԽ ԳԻՆ

ԻՒԼԱՆ
Խազինէի Խասսաի Շահանէ

Քէդիր չէվալիէ		ատէսի	7 50	Ղ.
Վուսաթ	»	»	6 50	»
Սաղիր	»	»	5 75	»
Քէպիր քէօմիւր քիւֆէսի		»	6	»
Սաղիր	»	»	1 50	»
Սաման	»	»	8 80	»
Մէզպէլէ	»	»	3 50	»
Գում	»	»	2	»

Խազինէի Խասսաի Շահանէ տէփօ իտարէսի իչիւն պիր սէնէի քամիլէ զարֆընտա միւպաէաա օլունաճագ պալատէ նէվ վէ ճինսի մուհարրէր պուլունան քիւֆէ վէ չէվալիէ հիզալէրինէ մուքաքդէմ ֆիաթլէ թալիպի եօհաէօրնտէ օլուպ մանը հալը բուլմունին օնտօգուզընճը չէհարշէնպիհ կիւնիւ սաաթ օնա գատար խիզանէ իւչ թէնզիլի պիլզապուլ եէվմը մեզքիւրտէ իհալէի գաթիէսի իճրա գըլընաճաղընտան թալիպ օլանլարըն չէրաիթը միւթէֆէրրիտար անլամագ վէ միւնագաստան տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին խիզանէի ռ նիսպէթինտէ թէէմինաթ աղչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսաթթահրպէն նիհաէէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհատա կէլմէլէրի իլան օլընուր։

Ֆի 17 քեան. էվ. 323 — 2—2

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Շիրքէթի Խայրիէնին 18 Նումէրօլը վաբօրը մաքինա վէ գազանը մէվճուտ օլարագ հալաէ սէնէի հալիէ քեանունի էվվէլի կանէսինէ գատար պիլմիւզաիտէ ֆիրուխթը թէզաքիրրուր իտիլաիյինտէն թալիպ օլանլարըն վէ տահա զիեատէ մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրին ճումաա իրթէսի վէ չէհարշէնպիհ կիւնլէրի Շիրքէթի մէզքիւրէ իտարէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլընուր։

Ֆի 1 քեան. էվ. 323 — 10—4

ԱԶԴ.— Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը նուաղուրդի կը դնէ 40,000 քիլօ հնդիկ իւղ, առաջին ճմլումէն ելած իւղը, շոգենաւերու մեքենաներուն գործածելի։ Նուաղուրդը տեղի պիտի ունենայ 1907 Դեկտ. 19 (Հ. Տ.) չորեքշաբթի օրը ժամը 9ին (Ը. Թ.)։ Նուաղուրդին մասնակցիլ ուզողներէն կը խնդրուի յիչեալ օրը ներկայանալ, հարիւր ոսկիի գումար մը բերելով իրենց հետ, որ իբր երաշխաւորութեան գումար աւանդ պիտի պահուի Ընկերութեան արկղին մէջ։

Տնօրէնութիւն

6/19 դեկտ. 1907 — 10—10

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿ
ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԵՐԱՅՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քրոն, ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 37,300,000 քրօնի չափ։

ԴԻՒՐԻՆՔԸ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ

Վճարումները առերդրամ ըլլալու են։ Ցրուան դրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն տարեկան հարիւրին 3 ½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100— 150	ոսկի	գումարի	համար
6	»	151— 200	»	»	»
10	»	201— 500	»	»	»
15	»	501—1000	»	»	»
30	»	1001 և անկէ վեր	»	»	»

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պահանջած դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած ատեն վճարելով տոկոսներին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայողական գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անվճարածոյ ատեւնով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէկը կամ վաշը) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։ 50—47

Խնայողական Մնտուկէն զատ։ Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (57)

ԺԱՔ ՊՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՐ ՄԸ ԱՆՑԵԱԼԸ

Բ.

Միւս ուղին ուղիղ գծով յառաջացող ճամբայ մըն է, անհրապոյր ու հանդարտիկ երեւոյթով. բայց ս և է անդունդ չկայ հոն, և մարդ վստահ է թէ հոն կը գտնէ հանգիստ, գոհացում և յարգանք իր անձին և ուրիչներու նկատմամբ։

Լիւսիէն առաջին ճամբուն հետեւած էր. յեղակարծ աղէտ մը մէկդի նետած էր զինքը ումաեպաս, ուղիղ ճամբուն վրայ ձգելով։ Բաղդութիւն պիտի ունենա՞ր միացեալ ճամբան կտրել անցնելու։ Այդ բանին կը փափագէր ջերմապէս, արկածին յաջորդ օրերուն մէջ։ Ցուսացածէն աւելի կը բաղձար այդ բանին։ Մաքի այդ վիճակին մէջ կը գտնուէր, երբ Օթէլ տը Ֆրանս կանչուած էր, ղարմանելու համար ուղեւոր մը, որ յանկարծ հիւանդացած էր։ Իրիկուան, իբր սենեակը քաչուած, Լիւսիէն կը խորհէր այդ հիւանդին վրայ, մտավի ըսելով.

—Տարօրինա՛կ բան։ Ակներեւ է թէ տենդ ունի ու կը զառանցէ։ Սակայն իր խօսքերը անիմաստ չեն։ Մարթի անունը արտասանեց. անտարակոյս Մարթ Պուասիէրի վրայ կը խորհի, քանի որ այդ աղջկան մեկնումին վրայ կը խօսի և կ'ըսէ թէ կը սիրեմ զանի։ Զարմանալի՜ բան։ Ի՞նչ գաղտնիք է ասս։ Ինչպէս կրնայ այդ օտարականը գիտնալ թէ կը սիրեմ Մարթը, յարեց Լիւսիէն մտածմաձայն։

Գիշերը մինչեւ ուշ ատեն՝ ծեր հիւանդին խօսքերը բացատրել ջանաց, հազարումէկ ենթադրութիւններ ընելով, առանց հաւանական ընծայելու անոնցմէ և ո՛չ մէկուն։ Ու նորէն խորհեցաւ Մարթի վրայ։ Մանկամարդ աղջկան յիշատակը միտքն ինկաւ աւելի ճչգրիտ ու վրդովիչ կերպով, չատ մը բաներ յիչեցնելով իրեն, զորս կը փափագէր մոռնալ... Անողոք ճակատագիր, խորհրդաւոր առեղծուած, որ կը բռնադատէր զինքը նորէն և միչտ Մարթի վրայ խորհելու, մինչ այնքան պէտք ունէր մոռնալու։

Յաջորդ օրը, ժամը ութին, Լիւսիէն Օթէլ տը Ֆրանս գնաց։ Հակառակ իր յայտնած երկիւղին, գիշերը գէշ չէր անցած։ Տենդը զգալապէս նուազած, հիւանդը հանդարտօրէն կը քնանար։ Միայն իր չնչառութիւնը, քիչ մը հեւքոտ ըլլալուն, կը մատնէր տենդին գոյութիւնը։ Զուզեց արթնցնել զանի ու մեկնեցաւ։ Ժամը անգամ մը եկաւ։ Երրորդ այցելութեան՝ արթնցած գտաւ Բիէր Մօրանը, որ ժպիտով մը ընդունեց զինքը, ուրախութեամբ ըսելով.

—Տօքթէօր, աղէկ կը զգամ ինքզինքս. բուժուած եմ ալ։

Բիէր Մօրան աչքի իրիկուան ըսածները չէր յիչեր կարծես։ Լիւսիէն քննեց հիւանդը ու մարմնոյն ջերմութեան աստիճանը հաստատեց։

—Արդարեւ, տենդը անհետացած է գրեթէ։ Թէև նուաղած սաստիկ եղած, բայց քիչ տեւած է։ Վաղն իսկ բան մը չպիտի մնայ, եթէ քիչ մը աւելի հոգածու գտնուիք ձեր առողջութեան։ Նոյն իսկ կրնաք այսօր անկողնէն ելլել։

—Շնորհակալ եմ ձեր լաւ խնամքներուն համար, որով այնքան չուտ աղէկցայ։ Բայց երէկ ըսիք թէ իմ առողջական ընդհանուր վիճակս կը պահանջէր Վիշիի ջերմուկները երթալ։ Ձեր տուած խորհուրդին հետեւելու չատ տրամադիր եմ, մանաւանդ որ Ֆրանսա եկած եմ՝ պտտելու և զուարճանալու համար։ Սակայն ինքզինքս տկար կը զգամ տակաւին՝ այդ երկար ճամբորդութեան ձեռնարկելու համար առանձին։ Միւս կողմէ, գիտեմ որ վերջնականապէս չէք հաստատուած Վիլֆրանշի մէջ, և ձեր հօրը բացակայ եղած միջոցին կը փոխանորդէք անոր տեղ։ Այս պայմաններուն մէջ՝ կ'ուզէ՞ք ինծի ընկերանալ Վիշի ճամբորդութեանս միջոցին։ Հաւատացէ՛ք որ արժանաւոր կերպով պիտի գնահատեմ ինծի նկատմամբ ձեր ցոյց տուած անձնուիրութիւնը և կարողութիւնը։ Դարձեալ նոր ապացոյց մը պիտի ընծայէք իմ առաջարկս ընդունելով։

Այս առաջարկը այնքան զարմանք պատճառեց Լիւսիէնի որ ան հազիւ կրցաւ քանի մը բառ մրմնջել, պահ մը վարանելէ յետոյ.

—Կը փափագիք որ ձեզի ընկերանա՞մ դէպ ի Վիշի ճամբորդած ատեննիդ։

Լիւսիէն պէտք կը զգար ծերունիին առաջարկը կրկին լսելու։ Բիէր Մօրան արթննալէն յետոյ սկսած էր խորհիլ, ու հակառակ իր սովորութեան, որոշում մը տուած էր իսկոյն։ Տարտամօրէն միայն կը յիչէր աչքի իրիկուն ըրած խօսքերը, բայց գիտէր թէ Լիւսիէն կը սիրէր Մարթը։ Մէկ քանի վայրկեանի մէջ ծրագիր մը պատրաստեց, որով պիտի կրնար Լիւսիէն Ռիչըյի հետ մտերմանալ, և իր դաչնակիցը ընել այն երիտասարդը՝ զոր աղջկան սիրահարը կը կարծէր։ Այսպէս՝ կը յուսար վերջ տալ մենութեան որուն չէր կրնար հանդուրժել ալեւս։ Արդարեւ, ինչո՞ւ համար չկապուէր այդ երիտասարդին հետ, որ յաճախորդ չունէր տակաւին։ Պիտի կրնար դիւրաւ խօսեցնել Լիւսիէնը, երբ միասին Վիլֆրանշ ուղեւորէին։ Մէկտեղ տանելու պատրուակը դիւրին էր գտնել, քանի որ նոյն ինքն բժիշկը խորհուրդ տուած էր ջերմուկները երթալ։ Անչուշտ, չատ տկար ըլլալուն՝ չէր կրնար առանձին ուղեւորութիւն մը կատարել։ Հետեւաբար՝ Բիէր Մօրան չատ լաւ պատճառներ ունէր ունէր այդպիսի առաջարկ մը ընելու։ Երիտասարդ բժիշկին պարզեց իր առաջարկին պատճառը եւ չատ թախանձեց, վախնալով որ կը մերժուի։

—Ինծի ընկերացէ՛ք, ո՛րքան ատեն որ կ'ուզէք և ձեր տրամադրելի ժամանակին համեմատ։ Կը հաւատամ որ չպիտի ցաւիք՝ ինծի ընկերացած ըլլալնուդ համար, և ապերախտ մըն ալ չպիտի գտնէք ձեր դէմ։

Այդքան խօսքի պէտք չկար՝ Լիւսիէնի հաւանութիւնը ստանալու համար։ Ջաղացքին արկածէն ի վեր և հակառակ տուած բարի՛ որոշումներուն, Վիլֆրանշի մէջ բնակութիւնը չատ կը ճնչէր իր վրայ։ Ալ եւս չէր համարձակած Բօմէրոսրճարանը երթալ։ Շատ կը նեղուէր Լիզէ ու իր ծնողքին ներկայութեան։ Չէր գիտեր թէ ի՛նչ ընթացքի հետեւէր Ալպէրի հանդէպ։ Մնաց որ՝ իր դէմ ելլող բոլոր անձերը արկածին վրայ կը խօսէին, մանրամասնութիւններ հարցնելով։ Կը չարչըրուէր այդ հարցումներուն պատասխանելու համար։ Բնականաբար՝ Վիլֆրանշի մէջ ամէնուն խօսակցութեան առարկայ դարձած էր Ֆօն-Բուվէրթի ջաղացքին արկածը, և չաղակրատութիւնները կը չարունակէին։

Ոստիկանութեան գոմիսէրին կողմէ կարճ քննութիւն մը կատարուած էր դրամցիներու հարցաքննութեամբ։ Հետեւաբար ոստիկանութեան պաշտօնեան չէր կրցած բան մը իմանալ։ Ամէն ոք իր ուզած կերպով կը մեկնէր արկածը. ո՛չ ոք կը կարծէր թէ չարակամութեան արդիւնք ըլլար։

Նրբակամուրջին տախտակները չատ մաշած էին արդէն, և նախորդ տարի գիւղացիներու կողմէ կատարուած նորոգութիւնները գէշ կերպով եղած էին։ Ամէն ոք համակարծիք էր այդ մասին։ Մնաց որ՝ արկած մը չատ հաւանական էր։ Ոչ մահ պատահած էր և ոչ ալ բողոք եղած։ Ուստի գոմիսէրը ամէնուն պէս պարզ արկած մը նկատեց զայն։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ